

UCHWAŁA NR XXXV/286/2014
RADY MIEJSKIEJ W ZABŁUDOWIE

z dnia 30 października 2014r

w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zabłudów na lata 2014 – 2022.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2013, poz. 594 z późn. zm.) oraz art. 17 ust.1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz. U. z 2013,poz. 182 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ .1 Przyjmuje się Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zabłudów na lata 2014 - 2022, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały

§ .2 Koordynatorem realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zabłudów będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

§ .3 Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Zabłudowa.

§ .4 Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

§ .5 Traci moc Uchwała Rady Miejskiej w Zabłudowie nr XXXVI/218/06 z dnia 30 maja 2006

Załącznik
do Uchwały Rady Miejskiej w Zabłudowie
Nr z dnia

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ZABŁUDÓW NA LATA 2014-2022

Dokument opracowali:

Piotr Torbicz – Kierownik MOPS w Zabłudowie

Barbara Ostaszewska – pracownik socjalny MOPS w Zabłudowie

Marcin Ciuchniecki – koordynator projektów finansowanych ze środków UE

Małgorzata Lawda – doradca prawny ROPS w Białymstoku

SPIS TREŚCI:

1.	WSTĘP	4
2.	CEL I PROCES TWORZENIA STRATEGII	4-7
3.	DIAGNOZA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO	7
3.1.	Charakterystyka gminy	7-8
3.1.1.	Sytuacja demograficzna	8-13
3.1.2.	Sytuacja gospodarcza	13-21
3.1.3.	Edukacja i kultura	22-31
3.1.4.	Opieka zdrowotna	31-32
3.1.5.	Bezpieczeństwo publiczne	32-35
3.2.	Sytuacja gminy w zakresie zasobów i problemów społecznych.....	35
3.2.1.	System pomocy społecznej – ubóstwo i niepełnosprawność, zasoby mieszkaniowe	35-44
3.2.2.	Bezrobocie	44-48
3.2.3.	Problem uzależnień – alkoholizm	49-53
3.2.4.	Przemoc w rodzinie	53-54
4.	ANALIZA SWOT.....	54-59
5.	CELE STRATEGICZNE NA LATA 2014 - 2022	60-68
6.	MISJA GMINNEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	69
6.1.	Wdrażanie strategii rozwiązywania problemów społecznych w gminie Zabłudów na lata 2014-2022	70-71
6.2.	Uwarunkowania realizacyjne w trakcie procesu wdrożeniowego strategii	71-72

1. WSTĘP

Obecnie stale wzrasta zakres zadań stawianych przed instytucjami pomocy społecznej, co spowodowane jest zwiększającym się ich ciężarem gatunkowym i stopniem trudności generowanym takimi czynnikami, jak redukcja zatrudnienia, deficyt nowych miejsc pracy, wzrost kosztów związanych z ochroną zdrowia i rehabilitacją osób niepełnosprawnych. W celu ich realizacji powstały, bądź zostały znowelizowane akty prawne, a wśród nich art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2008 r., Nr 115, poz. 728) zobowiązujący samorząd gminy do opracowania i realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

W myśl nowej strategii zinstytucjonalizowana pomoc społeczna oferuje pomoc finansową i materialną, jako instrument początkujący proces, umożliwiający osobom i rodzinom przezwyciężanie ich trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać we własnym zakresie. Działania te opierają się na zasadach programowania, subsydiarności, koncentracji, elastyczności i otwartości. Istotą nowego modelu działania pomocy społecznej, kreującej politykę społeczną – a w jej obszarze strategię rozwiązywania problemów społecznych – jest jej uspołecznienie zarówno w procesie planowania, jak też realizacji.

Dobrem nadrzędnym strategii rozwiązywania problemów społecznych jest człowiek – jego potrzeby zarówno w kontekście indywidualnym, jak i społecznym. Strategia jest dokumentem opisującym, analizującym i wartościującym zjawiska w tym obszarze rzeczywistości, od którego zależy stworzenie wizji godnego życia zarówno jednostki, jak też grupy społecznej, jako całości; w praktyce stanowi skuteczny instrument realizacji przyjętych założeń dla osiągnięcia stanu określonego w wizji. Państwo Członkowskie Unii Europejskiej ma obowiązek prowadzenia w ramach Unii wspólnych działań wspierających, uzupełniających i koordynujących w szeroko pojętej dziedzinie ochrony ludności i rozwoju kapitału ludzkiego. Opracowanie strategii jest warunkiem pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na realizację projektów dotyczących sfery społecznej zarówno z budżetu państwa, jak też funduszy Unii.

2. CEL I PROCES TWORZENIA STRATEGII

„Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Zabłudów jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki działań mające na celu zapewnienie mieszkańcom gminy odpowiednią jakość życia. Strategia proponuje przede wszystkim zadania, które stanowią wyzwanie dla całej społeczności lokalnej i instytucji działających na polu polityki społecznej w gminie. Tworzy warunki do partnerstwa i

współpracy. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Zabłudów na lata 2014-2022 jest długookresowym dokumentem planistycznym uwzględniającym program pomocy społecznej i projekty krajowe jak i z unii Europejskiej, które zostały przyjęte do realizacji, bądź będą przyjęte w późniejszym terminie.

Podstawę prawną do opracowania strategii stanowi art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2013, poz. 182 z późn. zm.), który brzmi: **do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.**

Na polu polityki społecznej zastosowanie mają także inne ustawy:

1. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2010, Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. 2011, Nr 43, poz. 225 z późn. zm.),
3. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2013, poz. 674 z późn. zm.),
4. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 2012, poz. 1356 z późn. zm.),
5. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2011, Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),
6. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2012, poz. 124 z późn. zm.),
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz.1493 z późn. zm.),
8. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2013, poz. 135 z późn. zm.),
9. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 2013, poz. 1456 z późn. zm.),
10. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. 2012, poz. 1228 z późn. zm.),
11. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2013, poz. 182 z późn. zm.).

Spełnienie oczekiwań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych wymaga podejmowania wielorakich działań strategicznych. Potrzeba opracowania niniejszego dokumentu wynika z rosnących w gminie zagrożeń, które rodzi ubóstwo oraz inne negatywne zjawiska społeczne. Trudna sytuacja na rynku pracy, spadek zamożności mieszkańców gminy, pogłębiająca się pauperyzacja społeczeństwa sprzyja zwiększeniu skali zjawiska patologii i marginalizacji grup społecznych.

Zidentyfikowane na podstawie diagnozy problemy społeczne, a w szczególności utrzymujące się bezrobocie, ubóstwo, kryzys rodziny, niepełnosprawność, bezdomność, uzależnienia wymagają wprowadzenia skutecznych

metod aktywnego przeciwdziałania. Stworzenie spójnego systemu współpracy podmiotów realizujących zadanie w zakresie pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego i innych dziedzin życia zagwarantuje kompleksowość i efektywność podejmowanych działań.

Przejawem takiego podejścia będzie troska o najbiedniejszych, zapewnienie równości szans w dostępie do podstawowych usług i stworzenie przyjaznej gminy w sferze społecznej.

Efektem wypracowanej strategii będzie funkcjonalna społeczność i zaradni obywatele. Po dokonaniu zdiagnozowanych problemów społecznych wyodrębniono następujące obszary problemowe:

- przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy,
- wyrównywanie szans i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych i chorych,
- poprawa stanu zdrowia i związanej z nim jakości życia mieszkańców gminy,
- ochrona standardu życia i poprawa funkcjonowania osób starszych,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii,
- skuteczny system zapobiegania marginalizacji grup społecznych, w tym osób bezdomnych, opuszczających zakłady karne oraz innych zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Zarządzeniem Nr VII/297/2013 Burmistrza Zabłudowa dnia 27 czerwca 2013 roku powołany został Zespół ds. Opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zabłudów, w skład którego wchodzi następujące osoby:

1. Piotr Torbicz – Kierownik MOPS w Zabłudowie – przewodniczący Zespołu
2. Monika Hankowska – Kierownik Referatu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Zabłudowie – z-ca przewodniczącego
3. Marek Hyjek – z-ca przewodniczącego Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Zabłudowie
4. Barbara Wasilewska – Stowarzyszenie Społeczno Edukacyjne „Panorama” - przedstawiciel organizacji pozarządowej
5. st. asp. Andrzej Michalczyk – w/z Komendanta Komisariatu Policji w Michałowie
6. Celina Halicka – dyrektor Miejskiego Ośrodka Animacji Kultury w Zabłudowie
7. Antonina Kuna – kierownik Referatu Ewidencji Ludności Urzędu Miejskiego w Zabłudowie
8. Grażyna Zakrzewska-Dąb – Gimnazjum w Zabłudowie
9. Jarosław Kazimierzczuk – Komendant Ochotniczej Straży Pożarnej w Zabłudowie
10. Joanna Jakimczuk – w/z przewodniczącej Rady Miejskiej w Zabłudowie
11. Krystyna Zwada – dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Zabłudowie
12. Ewa Sural – pedagog szkolny Szkoły Podstawowej w Dobrzyniówce
13. Andrzej Samsonowicz – przewodniczący Komisji Kultury, Zdrowia i Oświaty Rady Miejskiej w Zabłudowie
14. Piotr Pogorzelski – TeleMedica s.c. – lokalny przedsiębiorca
15. Zofia Wysocka – przewodnicząca Koła nr 24 Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów
16. Małgorzata Linkiewicz – prezes Stowarzyszenia Wsi Folwarki
17. Jacek Sak – NZPOZ św. Łukasza w Zabłudowie
18. Galicki Mirosław – Stowarzyszenie Bardzo Aktywna Wieś Kuriany
19. Edyta Szóstko – Łapińska dyrektor Szkoły Podstawowej w Rafałówce
20. Jadwiga Leoniuk – przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zabłudowie

21. Danuta Matysewicz, Ewa Żukowska, Barbara Ostaszewska – przedstawiciele MOPS w Zabłudowie

22. Jolanta Czerniecka – Dyrektor Szkoły Podstawowej w Białostoczku

Przedstawiciele Zespołu uczestniczyli w trzech warsztatach, na których przekazano wiedzę i umiejętności o sposobie tworzenia strategii, zasadach zbierania informacji, gradacji potrzeb i ich systematyzacji. Zdobytą wiedzę wykorzystano w praktyce poprzez organizację warsztatów aktualizacyjnych na terenie gminy Zabłudów.

Ze względu na zmieniającą się sytuację społeczną w Europie, w Polsce, w gminie, zaistniała konieczność dokonywania aktualizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych. Strategia ma charakter otwarty. Przewiduje się również monitoring strategii, który pozwoli sprawdzać realizację przyjętych założeń.

3. DIAGNOZA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

3.1. Charakterystyka gminy

Zabłudów to prawie 2,5-tysięczne miasto w powiecie białostockim, mieszczące się we wschodniej części województwa podlaskiego na obszarze tzw. Zielonych Płuc Polski, w bliskim sąsiedztwie miasta Białegostoku. Jest centralnym ośrodkiem Gminy Zabłudów. Przez obszar gminy przebiegają drogi: krajowa Nr 19 Białystok – Lublin i wojewódzka Nr 685 – Białystok – Hajnówka. W skład gminy wchodzi miasto Zabłudów oraz 53 sołectwa. Miasto i Gmina Zabłudów obejmuje obszar 12.757ha (14,30 km² - wg danych GUS 2010r.). Gmina graniczy z gminą: Supraśl i Gródek, Michałowo, Narew, Bielsk Podlaski, Juchnowiec Kościelny oraz miasto Białystok, pow. Hajnówka, pow. Bielsk Podlaski. W gminie 57,7 % powierzchni stanowią użytki rolne, 30,7% lasy i grunty leśne oraz pozostałe grunty 11,6%. Położona jest w malowniczej okolicy Puszczy Knyszyńskiej, doliny rzeki Narew, rzeki Rudnia¹. Graniczy z siedmioma gminami: od południa- Bielsk Podlaski (powiat bielski) i Narew (powiat hajnowski); od zachodu - Juchnowiec Kościelny (powiat białostocki); od północy – miasto Białystok, Supraśl, Gródek (powiat białostocki); od wschodu – Michałowo (powiat białostocki)²

¹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zabłudów, Zabłudów 2005r. w: Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXIX/179/05 Rady Miejskiej w Zabłudowie z dnia 26 listopada 2005 r.

² Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Zabłudów na lata 2007- 2013, Zabłudów, 2007r., s. 7

Tabela 2. Liczebność mieszkańców gminy w latach 2011-2013 z podziałem na mieszkańców miasta i wsi (53 sołectwa).

	Liczba mieszkańców 2011r.		Liczba mieszkańców 2012r.		Liczba mieszkańców 2013r.	
Miasto kobiety/mężczyźni	2428 1258/1170	27,10%	2424 1256/1168	27%	2435 1253/1182	27,03%
wieś kobiety/mężczyźni	6533 3257/3276	72,90%	6554 3276/3278	73%	6574 3286/3288	72,97%
	8961	100%	8978	100 %	9009	100%

Źródło: Ewidencja ludności, wykaz liczby mieszkańców gminy Zabłudów zameldowanych na pobyt stały.

Tabela 3. Ludność w województwie podlaskim z podziałem na grupy ekonomiczne pod względem wieku.

Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w województwie podlaskim stan w dniu 31 XII 2012r.		
O g ó ł e m w wieku:	1198690	100%
Przedprodukcyjnym	218452	18,2%
Produkcyjnym	763271	63,7 %
Poprodukcyjnym	216967	18%

Źródło: Stan i ruch naturalny ludności w woj. podlaskim w 2012r. opracowanie sygnałne GUS w Białymstoku Białystok maj 2013r. (www.stat.gov.pl)

Na koniec 2012r, w gminie zamieszkiwało 8978 ludności, co stanowi **0,75%** ogółu mieszkańców ludności woj. podlaskiego (dane GUS w Białymstoku). Gmina Zabłudów w 2013r. liczyła 9009 mieszkańców, miasto Zabłudów zamieszkiwało 2435 osób, obszary wiejskie gminy – 6574 osób. Około 73% ludności gminy zamieszkuje tereny wiejskie, gdzie dominuje aktywność rolnicza. W większości osoby w wieku produkcyjnym zamieszkujące tereny wiejskie, które nie utrzymują się z pracy w gospodarstwie rolnym, dojeżdżają do pracy do okolicznych miast bądź wsi w odległości od kilku do kilkudziesięciu km (Zabłudów, Białystok, Michałowo, Hajnówka, Bielsk Podlaski, Narew).

Analizując powyższą tabelę widać minimalny wzrost ludności w poszczególnych latach na wsi (2010r. –72,90% , 2013r. – 72,97% ogółu mieszkańców w danym roku) i minimalny spadek ludności w mieście (2010r. – 27,10%, 2013r.- 27,03%). Liczba kobiet i mężczyzn nie wskazuje wyraźnej przewagi jednej z płci. Występuje jedynie niewielka przewaga liczby kobiet w mieście, a mężczyzn na wsi.

Tabela 4. Ludność gminy w latach 2011-2013 ze względu na wiek z wyszczególnieniem mieszkańców miasta Zabłudów i terenów wiejskich.

	Liczba mieszkańców 2011r.		Liczba mieszkańców 2012r.		Liczba mieszkańców 2013r.	
	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto
Wiek Do 3 lat	281	97	284	97	287	94
4-15	766	290	783	286	789	284
16-18	226	121	198	112	189	106
Wiek do 18 lat	1781 – 19,88% ogółu		1760- 19,60%ogółu		1749- 19,41%	
19-60 kobiety	1764+	786+	1766+	792+	1779+	799+
19-65 mężczyźni	2178 =3942	819 =1605	2204 =3970	814 =1606	2225 =4004	816 =1615
Wiek produkcyjny	5547 – 61,90% ogółu		5576- 62,11%ogółu		5619- 62,37%	
Wiek poprodukcyjny	1318	315	1319	323	1305	336
ponad 60-k, 65-m	1633 – 18,22% ogółu		1642- 18,29%ogółu		1641- 18,22%	
razem	6533	2428	6554	2424	6574	2435
razem	8961 – 100%		8978- 100%		9009- 100%	

Źródło: Ewidencja ludności, wykaz liczby mieszkańców gminy Zabłudów zameldowanych na pobyt stały.

Największą grupę wiekową mieszkańców stanowią osoby w wieku produkcyjnym 2013r.- 62,37% ogółu mieszkańców, dzieci i młodzież stanowi 2013r. -19,41% ludności, a osoby w wieku emerytalnym 2013r. -18,22% ogółu mieszkańców. W gminie zaznacza się tendencja spadkowa liczby mieszkańców w wieku do 18 lat (większy przyrost ludności występuje na terenach wiejskich, nieznaczny spadek urodzeń w mieście, jednak ogółem zaznacza się spadek liczby dzieci w wieku do 18 lat) 2010r.-19,88% , 2013r.- 19,41%. Wśród dzieci, które stanowią 19,41% mieszkańców gminy najliczniejszą grupę stanowią w wieku 4-15 lat (2011r. – 59,29%; 2012r. – 60,74%; 2013r. – 61,35% ogółu dzieci w wieku 0-18lat). Wzrasta liczba osób w wieku aktywności zawodowej na wsi zarówno wśród kobiet jak i mężczyzn oraz kobiet w wieku produkcyjnym w mieście (2010r. – 61,90%, 2013r. –62,37%). Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym zwiększa się nieznacznie (18,22% w 2011r., 18,29% w 2012r.), co piąty mieszkaniec gminy to osoba w wieku emerytalnym.

Tabela 5. Liczba zawartych małżeństw, rozwodów wśród mieszkańców gminy w latach 2011-2013.

	Liczba mieszkańców 2011r. liczba/ odsetek do ogółu mieszkańców		Liczba mieszkańców 2012r. liczba/ odsetek do ogółu mieszkańców		Liczba mieszkańców 2013r. liczba/ odsetek do ogółu mieszkańców	
	zawarte małżeństwa	76	0,85%	93	1,04%	68
rozwody	31	0,35%	19	0,21%	9	0,1%

Źródło: Ewidencja ludności, wykaz liczby mieszkańców gminy Zabłudów zameldowanych na pobyt stały.

Tabela 6. Liczba urodzeń, zgonów wśród mieszkańców gminy w latach 2011-2013.

	Liczba mieszkańców 2011r. liczba/ odsetek do ogółu mieszkańców		Liczba mieszkańców 2012r. liczba/ odsetek do ogółu mieszkańców		Liczba mieszkańców 2013r. liczba/ odsetek do ogółu mieszkańców	
	urodzenia	85	0,94%	95	1,05%	75 dane niepełne
zgony	109	1,21%	114	1,26%	brak danych	

Źródło: Ewidencja ludności, wykaz liczby mieszkańców gminy Zabłudów zameldowanych na pobyt stały.

Tabela 7. Liczba rodzin korzystających z świadczeń rodzinnych MOPS w Zabłudowie z tytułu urodzenia dziecka w latach 2011-2013.

Ilość wypłaconych jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia dziecka		
2011r.	2012r.	2013r.
83	82	64

Źródło: Dane referatu świadczeń rodzinnych MOPS w Zabłudowie na koniec 2013r.

Dane demograficzne wskazują, iż wśród mieszkańców gminy wzrosła liczba urodzeń w 2012r. i zmniejszyła się w 2013r. także wzrasta liczba zgonów. Bilans przyrostu naturalnego jest ujemny. Niespełna 1 % społeczności gminy stanowią nowo zawarte małżeństwa. Pozytywnym zjawiskiem jest ponad 3- krotny spadek liczby zarejestrowanych rozwodów w roku 2013 w stosunku do 2011r.

Tabela 8. Liczba ludności w gminie wg miejsca zamieszkania z wyszczególnieniem miejscowości. Odległość danej miejscowości od Białegostoku.

Lp.	Miejscowość	Liczba	% w stosunku do ogółu mieszkańców	Odległość wsi od Białegostoku w km
1	Aleksicze	40	0,61	26,2
2	Bobrowa	62	0,94	
3	Dobrzyniówka	710	10,83	17,1
4	Dawidowicze	67	1,02	
5	Cieluszki	79	1,21	37,1 Bielsk Podl. 28,7
6	Bogdaniec	1	0,01	
7	Folwarki Małe	169	2,58	18,9
8	Folwarki Wielkie	114	1,74	20,6
9	Folwarki Tylwickie	159	2,42	24,5
10	Gneciuki	62	0,94	21,3
11	Halickie	234	3,57	9,6
12	Kamionka	154	2,34	
13	Kaniuki	55	0,83	34,8 Bielsk Podl. 24,6
14	Kołpaki	30	0,46	27,8
15	Kowalowce	75	1,14	17,2
16	Koźliki	75	1,14	22,2
17	Krasne	14	0,02	*
18	Krynicky	228	3,47	19,5
19	Kucharówka	93	1,42	15,3
20	Kudrycze	110	1,68	12,8
21	Kuriany	568	8,66	9,3
22	Laszki	41	0,62	*
23	Łubniki	176	2,68	12
24	Małynka	50	0,76	26,5
25	Miniewicze	15	0,22	24,6
26	Nowosady	91	1,38	53,6 od Hajnówki 6,2
27	Ochremowicze	38	0,57	*
28	Olszanka	39	0,59	*
29	Ostrówki	69	1,05	*
30	Pasynki	96	1,46	*
31	Pawły	183	2,79	32
32	Płoskie	80	1,22	*
33	Protasy	218	3,32	10,4
34	Rafałówka	499	7,61	15
35	Ryboły, Kolonia Ryboły	430	6,56	28,4
36	Rzepniki	139	2,12	*
37	Sieški	49	0,74	*
38	Skrybicze	195	2,97	*
39	Solniki	54	0,82	*
40	Słomianka	15	0,22	*
41	Tatarowce	35	0,53	*
42	Zacisze	44	0,67	*
43	Zagruszany	144	2,19	*
44	Zajezerce	52	0,79	*
45	Zwierki	231	3,52	16
46	Żuki	65	0,99	*
47	Żywkowo	36	0,54	*
48	Zabłudów Kolonia	218	3,32	*

49	Rudnica	2	0,03	*
50	Teodorowo	6	0,09	*
51	Józefowo	-		*
52	Białostoczek	135	2,05	*
53	Kosciukówka	1	0,01	*
54	Łukiany	11	0,16	*
55	Majówka	0	0	*
Razem		6556	72,96	*
	Miasto Zabłudów	2430	27,04	*
Razem		8986	100,00	*

Źródło: Referat ewidencji ludności UM w Zabłudowie, dane szacunkowe na rok 2012-2013. (mapa samochodowa www.mapasamochodowa.com.pl/), * brak danych

Zaludnienie w gminie na 1km² wynosi 27 mieszkańców (dane GUS w Białymstoku). Gmina Zabłudów skupia 53 wsie (w tym dwie -brak mieszkańców) oraz Ryboły- Kolonię, Zabłudów-Kolonię. Największe wsie to: Dobrzyniówka (10,83% ludności wiejskiej), Kuriany (8,66%), Rafałówka (7,61%), Ryboły wraz z Kolonią Ryboły (6,53 %). Występuje duże rozproszenie terytorialne zaludnienia wśród mieszkańców wsi z przewagą mało liczebnych wsi oddalonych od miasta Zabłudów, Białegostoku, Bielska Podlaskiego, Michałowa od kilku do kilkunastu lub kilkudziesięciu km. Gmina leży w powiecie Białostockim. W Białymstoku mieszkańcy korzystają głównie z usług instytucji administracyjnych, sądowniczych, opieki zdrowotnej, edukacji, innych (tj. m.in. szpitale, poradnie specjalistyczne, starostwo powiatowe, sądy, szkolnictwo średnie i wyższe, urząd pracy, urząd skarbowy).

3.1.2. Sytuacja gospodarcza

Infrastruktura techniczna

Miasto Zabłudów i wsie wchodzące w skład gminy są zelektryfikowane, występuje telefonizacja. W energię elektryczną mieszkańców gminy zaopatruje stacja transformatorowa -rozdzielcza RPZ-4 110/15 kV Białystok oraz RPZ 110/15 kV Bielsk Podlaski. Zasilanie odbywa się przez 2 główne linie napowietrzne relacji: Białystok-Zabłudów- Michałowo; Bielsk Podlaski – Zabłudów.

Działalność telekomunikacyjną prowadzi Telekomunikacja Polska S.A. Na obszarze gminy jest zlokalizowana napowietrzna i kablowa sieć abonencka i rozdzielcza. Ponadto mieszkańcy nie korzystający z sieci rozdzielczej mają możliwość podłączenia urządzeń telefonicznych drogą radiową. Powszechnym zjawiskiem jest korzystanie z telefonii komórkowej.

Drogi i komunikacja

Na terenie miasta i gminy występują drogi: krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminne, wewnętrzne (nie zaliczone do grup ww.). Przez obszar gminy przebiega droga krajowa Nr 19 Białystok – Lublin (droga główna ruchu przyśpieszonego, droga o nawierzchni bitumicznej), wojewódzka Nr 685 na trasie– Zabłudów- Narew-Nowosady- Hajnówka- Kleszczele (droga główna, bitumiczna). Drogi krajowe znajdują się w zarządzie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad O/Białymstoku, wojewódzkie- Podlaskiego zarządu Dróg Wojewódzkich w Białymstoku. Drogi powiatowe pozostają w zarządzie Starostwa Powiatowego w Białymstoku natomiast

gminne – Burmistrza Zabłudowa. Drogi powiatowe są przeważnie z nawierzchni bitumicznej, występują także wzmocnione żwirem i żuzłem, bruk, tłuczeń, naturalne.

Łączna długość dróg powiatowych na terenie gminy wynosi 118,785 km, w tym:

- 54,253 km posiada nawierzchnie bitumiczną **(45,7%)**,
- 12,449 km nawierzchnię brukową **(10,5%)**,
- 30,992 km nawierzchnię utwardzoną **(26,1%)**,
- 21,141 km nawierzchnie naturalną **(17,7%)**.

Drogi gminne łączą poszczególne wsie, wsie z rozłogami łąk i terenami niezabudowanymi. W przeważającej części są to drogi żwirowe, gruntowe, brukowe, w mniejszym stopniu bitumiczne. Drogi gminne zajmują na terenie gminy 86,285 km, w tym drogi o nawierzchni:

- bitumicznej 3,65 km, co stanowi **4,2%**,
- brukowej 2,64 km, co stanowi **3,1%**,
- utwardzonej 53,125 km, co stanowi **61,6%**,
- naturalnej 26,87 km, co stanowi **31,1%**.

Drogi wewnętrzne na terenie gminy wynoszą ok. 600 km i nie są utwardzone³.

Miasto Zabłudów jest węzłem komunikacyjnym w gminie. Obsługa publicznego transportu lokalnego jest świadczona przez przewoźników: Arriva, PKS Białystok, PKS w Siemiatyczach, Pogoda Express oraz inne prywatne linie autobusowe z Hajnówki, Bielska Podlaskiego. Komunikacja publiczna między miastem Zabłudów a innymi miastami jest znacznie lepsza niż komunikacja publiczna na wsi (na wsi występuje zmniejszona częstotliwość połączeń autobusowych, w niektórych rejonach mieszkańcy podróżują pieszo lub własnymi środkami transportu z uwagi na oddalenie miejsca zamieszkania od dróg, którymi przebiega komunikacja publiczna).

Ponadto Urząd Miejski w Zabłudowie zapewnia dowóz dzieci i młodzieży w wieku szkolnym uczęszczających do szkół zlokalizowanych na terenie gminy z wykorzystaniem 4 autobusów ok. 40-osobowych, 1 autobusu 18-osobowego oraz dwóch samochodów 9- osobowych⁴.

System grzewczy

Tabela 9. Gospodarka komunalna i gospodarka mieszkaniowa w gminie Zabłudów Bank Danych Lokalnych GUS, dane 2012r.

Sieć gazowa w gminie Zabłudów		
długość czynnej sieci ogółem w m	m	39654
odbiorcy gazu	gosp.dom.	144
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.dom.	93
odbiorcy gazu w miastach	gosp.dom.	144
ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	421
Zasoby mieszkaniowe w gminie Zabłudów w 2012r.		
mieszkania	mieszkanie	3811
izby	izba	14653

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS dot. miasta Zabłudów i obszaru wiejskiego Zabłudów, <http://www.stat.gov.pl>

³ Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Zabłudów na lata 2007-2013, Zabłudów, 2007, s. 29-33

⁴ Dane Gospodarki Komunalnej UM w Zabłudowie stan na marzec 2014r.

Na terenie gminy zlokalizowany jest rurociąg gazowy umożliwiający pobór gazu do celów ogrzewania. Gazowy system grzewczy jest wykorzystywany m.in. w Gimnazjum w Zabłudowie, Szkole Podstawowej w Zabłudowie, Hali Sportowej w Zabłudowie, Przedszkole Samorządowe w Zabłudowie, Biblioteka w Zabłudowie, Przychodnia Zdrowia w Zabłudowie.

Jak wskazują dane długość czynnej sieci gazowej w gminie wynosi 39,654 km, z sieci korzysta 421 osób, 144 gospodarstw domowych, 93 mieszkania były ogrzewane gazem w 2012r., co stanowi 2,44% wszystkich mieszkań w gminie Zabłudów w 2012r. (przyjęto dane BDL GUS za 2012r. mieszkania ogółem - 3811).

Gospodarstwa indywidualne posiadają własny system grzewczy opalany węglem, olejem opałowym, gazem (zbiorniki) lub drewnem.

Energia ciepła jest produkowana w Kotłowni Ośrodkowej w Zabłudowie przy ul. Kalwińskiej. Z usług dostawy ciepła korzysta Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko-Własnościowa w Zabłudowie oraz 2 Wspólnoty Mieszkaniowe. Kotłownia na paliwa stałe moc 660 kW zlokalizowana jest przy ul. Kalwińskiej w Zabłudowie.

W gminie występują Spółdzielnie Mieszkaniowe: WAM Ryboły, WLSM Zabłudów, „SM Krokus „ Dobrzyniówka, Białostoczek.

Aktualnie podjęto w gminie realizację projektu „Słoneczna Gmina Zabłudów” – montaż kolektorów słonecznych- 76.

Zaopatrzenie w wodę

Tabela 10. Sieć wodno-kanalizacyjna w gminie 2013r.

Wodociągi	km
Zabłudów, Kol. Zabłudów, Gneciuki, Aleksicze, Sieński, Olszanka, Żywkowo, Ochremowicze,	29,7
Pawły, Dawidiwicze, Cieluszki, Ryboły, Kol. Ryboły, Rzepniki, Kaniuki,	38,1
Krynicky, Nowosady, Żuki, Kowalowce, Koźliki, Solniki	18,8
Kuriany, Białostoczek, Halicie, Skrybicze, Protasy, Zwierki, Łubniki, Zagruszany, Pasyunki	37,3
Rafałówka, Dobrzyniówka, Folwarki Małe, Folwarki Wielkie, Folwarki Tylwickie	13,4
razem	137,3

Źródło: Referat Gospodarki Komunalnej Urzędu Miejskiego w Zabłudowie dane na koniec 2013r.

Sieć wodociągowa na terenie gminy ma łączną długość 137,3 km. Stopień zwodociągowania w gminie wynosi **64%** (co druga osoba korzysta z wodociągu) . Kanalizacja w mieście Zabłudów na poziomie 14,2 km, w Białostoczku 0,6 km. Stopień skanalizowania gminy wynosi **18%** (co piąta osoba korzysta z kanalizacji miejskiej).

Gospodarka ściekowa

Na terenie gminy funkcjonują oczyszczalnie komunalne biologiczne zlokalizowane w Zabłudowie ul. Bielska i w Białostoczku.

Wg danych GUS w Białymstoku za rok 2012 liczba oczyszczalni ścieków w gminie Zabłudów wynosiła- 3. W gminie z oczyszczalni ścieków w 2012r. korzystało 2724 osób, co stanowi 30,34% ludności gminy.

Gospodarka odpadami stałymi

Gminne składowisko odpadów stałych zlokalizowane jest przy drodze powiatowej nr 1490B w okolicach wsi Krynickie (wysypisko 1 – nieczynne). Wywóz śmieci wykonuje firma MOP Jarosław Tarachon, miejsce utylizacji odpadów spółka LECH w Białymstoku.

Podmioty gospodarcze

Tabela 11. Dane o przedsiębiorcach działających na terenie gminy pod względem rodzaju wykonywanej działalności.

Rodzaj wykonywanej działalności	Ilość zarejestrowań
Handel	1213
Usługi	1052
Prace budowlane	1193
Produkcja	417
Transport, przeładunek	70
Usługi typu opieka zdrowotna	56
zw. z rolnictwem usługi, produkcja	41
Edukacja	36
Hotele	25
Usługi typu pomoc społeczna	20
Kultura	13
Dz. artystyczna	13
Gry, loterie	6
Dystrybucja energii	1
Wytwarzania i zaopatrywanie w parę wodną, gorącą wodę, powietrze do ukł. klimatyzacyjnych	1
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	1
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	1

Źródło: Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej 21.10.2013r.

Tabela 12. Podmioty gospodarcze działające w 2013r. na terenie miasta Zabłudów wg własności i klasy wielkości.

Podmioty działalności gospodarczej	Liczba			
	2011r.		2013r.	
Lata	miasto	wieś	miasto	Wieś
Obszar				
Sektor publiczny	9	6	11	5
Sektor prywatny	157	360	168	404
Razem	166	366	179	409
Podmioty wg klas wielkości tj. liczby zatrudnionych pracowników				
	2011r.		2013r.	
	miasto	wieś	miasto	Wieś
0 – 9 pracowników	155	349	169	391
10 - 49 pracowników	9	18	8	16
50 - 249 pracowników	2	2	2	2

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS dot. miasta Zabłudów i obszaru wiejskiego Zabłudów, <http://www.stat.gov.pl>

Tabela 13. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON 2012r.

	ogółem	Sektor publiczny	Sektor prywatny	Osoby prawne i jednostki org. nieposiadające osob. prawnej					Osoby fizyczne prow. dz. gosp.
				razem	W tym				
					Spółki handlowe, z udziałem kapit. zagran.	cywilne	spółdzielnie	Fundacje, stowarzyszenia, org. społeczne	
Gmina	553	17	536	131	42	23	6	18	422
Miasto	174	11	163	42	9	5	4	7	132

Źródło: Rocznik Statystyczny: Województwo Podlaskie, Podregiony, Powiat, Gminy, 2013, Urząd Statystyczny w Białymstoku.

Tabela 14. Rynek Pracy, NSP 2012 stan na 31XII 2012r.

Osoby pracujące	ogółem	kobiety	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo	Przemysł, budownictwo	Handel, naprawa, transport, gospodarka magazynowa, zakwaterow., gastronomia	Działalność finansowa, ubezpieczenia, obsł. rynku nieruchom., inne

Gmina Zabłudów	666	359	60	201	148	257
Miasto	309	204	-	-	99	168

Źródło: Rocznik Statystyczny: Województwo Podlaskie, Podregiony, Powiat, Gminy, 2013, Urząd Statystyczny w Białymstoku, s. 117.

Pozarolnicza działalność w gminie Zabłudów występuje w formach należących do sektora publicznego i prywatnego. Przeważa działalność w branży usługowej i handlowej. W roku 2013 działalność gospodarczą prowadziło 5 podmiotów w sektorze publicznym, 572 w sektorze prywatnym. Największą część stanowią firmy zatrudniające do 9 pracowników tj. 560, średnie firmy (od 10 do 49 pracowników) – 24, duże firmy (od 50 do 249 pracowników) – 4. W gminie Zabłudów w 2012r. było zatrudnionych 666 osób, co stanowi 11,94% mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym.

Z gospodarczego punktu widzenia oraz wielkości zatrudnienia pozarolniczego największe znaczenie mają następujące zakłady:

- PPHU „KARBON” Sp. J. w Protasach,
- Zakłady Przemysłu Pasmanteryjnego „PASMANTA” Sp. A. w Halickich,
- PHUP „PROEXPO” Sp. z o.o. w Łubnikach,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokarorsk- Własnościowa w Zabłudowie,
- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Zabłudowie,
- Podlasko Mazurski Bank Spółdzielczy w Zabłudowie,
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Zabłudowie,
- „MAGO-POLSKA” Sp. z o.o. w Zabłudowie,
- „AN- KAR” Sp. J. w Dojlidy Górne,
- „UNIPOL” Sp. z o.o. w Kurianach,
- „AMERPOL KARTON” Sp. z o.o. w Białostoczku,
- „MSG GRANIT” Sp. J. w Zabłudowie,
- „POLTRADE INTERNATIONAL” Sp. z o.o. w Kurianach,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa „KROKUS” w Dobrzyniówce”,
- „SPORT-YACHT” Sp. J. w Kurianach,
- MB RACZYŁO i WSPÓLNICY Sp. J. w Halickich,
- „TOBO” Sp. J. w Kurianach,
- „AB AUTO” Sp. J. w Kurianach,
- „GLOBAL EKSPLOSION” Sp. J. w Rafałowie,
- Podlaskie Centrum Budownictwa Pasywnego Sp. z o.o. w Łubnikach,
- „APOTHECA” Sp. J. w Zabłudowie,
- „GLOBO TRANS” Sp. z o.o. w Zwierkach,
- „A G International” Sp. Z o.o. w Bobrowa,
- Ośrodek Edukacyjno- Rekreacyjny „ZDROWY UŚMIECH” w Zajeziernicach,

- „MOTOR TREAD” Sp. z o.o. w Zabłudowie⁵,

Z zakresu administracji i pozostałych usług społecznych funkcjonują w gminie następujące obiekty: Urząd Miejski w Zabłudowie, Posterunek Policji, Parafia prawosławna i Parafia rzymskokatolicka, Urząd pocztowy, Strażnica OSP, Posterunek energetyczny ZEB oraz Parafia prawosławna w Rybołach, Punkt Poczty w Dobrzyńiówce. Ponadto na terenie gminy znajduje się kilka stacji paliw.

Gospodarstwa rolne

Tabela 15. Dane dotyczące gospodarstw rolnych w gminie Zabłudów na podstawie danych GUS Bank Danych Lokalnych – Powszechny Spis Rolny 2010r.

Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych			
gospodarstwa rolne ogółem		liczba	%
Ogółem	-	1823	100
do 1 ha włącznie	-	260	14,26
powyżej 1 ha razem	-	1563	85,74
1 - 15 ha	-	1370	75,15
5 - 15 ha	-	654	-
10 -15 ha	-	201	-
5 ha i więcej	-	847	-
10 ha i więcej	-	394	-
15 ha i więcej	-	193	-

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS dot. miasta Zabłudów i obszaru wiejskiego Zabłudów, Powszechny Spis Rolny 2010, <http://www.stat.gov.pl>

Tabela 16. Dane dotyczące gospodarstw rolnych w woj. podlaskim na podstawie danych GUS Bank Danych Lokalnych – Powszechny Spis Rolny 2010r.

Ogółem		105297
Do 1 ha włącznie	-	18481
powyżej 1 ha razem	-	86816

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS dot. miasta Zabłudów i obszaru wiejskiego Zabłudów, Powszechny Spis Rolny 2010
<http://www.stat.gov.pl>

Tabela 17. Rodzaj upraw i hodowli w gospodarstwach rolnych w gminie Zabłudów w 2010r. na podstawie danych GUS Bank Danych Lokalnych – Powszechny Spis Rolny 2010r.

liczba gospodarstw rolnych			
grunty ogółem	-	1821	
użytki rolne ogółem	-	1815	
Pod zasiewami	-	1251	
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielon	-	242	

⁵ Dane Urzędu Miejskiego w Zabłudowie 2013r., na podstawie rejestru przedsiębiorców.

Uprawy trwałe	-	319	
sady ogółem	-	191	
ogrody przydomowe	-	438	
Łąki trwałe	-	1215	
pastwiska trwałe	-	519	
pozostałe użytki rolne	-	520	
lasy i grunty leśne	-	1141	
pozostałe grunty	-	1441	
gospodarstwa rolne ogółem			
Liczba gospodarstw rolnych			
Ogółem	-	1251	
zboża razem	-	1108	
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	-	1095	
ziemniaki	-	597	
Uprawy przemysłowe	-	31	
buraki cukrowe	-	8	
rzepak i rzepik razem	-	23	
strączkowe jadalne na ziarno razem	-	7	
warzywa gruntowe	-	42	
gospodarstwa rolne ogółem			
gospodarstwa utrzymujące zwierzęta gospodarskie	-	758	
gospodarstwa rolne ogółem			
Liczba gospodarstw			
bydło razem	-	492	
bydło krowy	-	445	
trzoda chlewna razem	-	280	
trzoda chlewna lochy	-	66	
konie	-	171	
drób ogółem razem	-	486	
drób ogółem drób kurzy	-	477	

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS dot. miasta Zabłudów i obszaru wiejskiego Zabłudów,
Powszechny Spis Rolny 2010
<http://www.stat.gov.pl>

Działalność rolnicza jest prowadzona na większości terenu gminy. W 2010r. zarejestrowano 1823 gospodarstw rolnych (stanowi 1,73% gospodarstw rolnych w woj. podlaskim), 14,26% stanowią gospodarstwa o małym areale do 1 ha. Przeważają gospodarstwa średnie i mniejsze o powierzchni od 1 do 15 ha – stanowią aż 75,15%, czyli około 3/4 wszystkich gospodarstw. Dominuje uprawa zbóż, przeznaczanie terenów na łąki i pastwiska, uprawa ziemniaków, około 41,58% spośród wszystkich gospodarstw rolnych utrzymuje zwierzęta gospodarskie (chów bydła, drobiu, trzody chlewnej).

Środowisko naturalne i Turystyka, szlaki rowerowe

Zabłudów jest gminą o charakterze rolniczym, posiada jedne z lepszych w województwie podlaskim rolnicze przestrzenie produkcyjne. Sprzyja to rozwojowi hodowli bydła mlecznego, trzody chlewnej, drobiu oraz produkcji roślinnej, głównie zbóż. Zakłady produkcyjne i usługowe w większości zlokalizowane są w zachodniej części gminy, w miejscowościach: Kuriany, Białostoczek, Halickie, Protasy, Zwierki. Sąsiedztwo Białegostoku, stwarza możliwość zbytu produktów rolnych oraz rozwoju urządzeń produkcyjnych i usługowych na rzecz tak dużego miasta.

Walorem gminy są korzystne warunki do rozwoju turystyki. Miejsca o wyróżniających się cechach turystycznych zlokalizowane są w dwóch rejonach: północnym obejmującym leśne tereny Puszczy Knyszyńskiej i stanowiącym w większości otulinę Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej oraz południowym leżącym w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Narew i stanowiącym część Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Narwi. Atrakcyjność tych okolic sprzyja rozwojowi budownictwa letniskowego.

Rolnicze tereny gminy wraz z przepięknymi lasami Puszczy Knyszyńskiej sprzyjają turystyce rekreacyjnej. Wędrówki ułatwiają wyznaczone szlaki i trasy rowerowe. Przez teren gminy przebiega kilka szlaków turystycznych:

1. Drzewo i Sacrum (trasa: szczyty - Dzieciołowo, Orla, Spiczki, Parcewo, Kraina Jahusztowo, Hryniewicze Duże, Haćki, Rajsk, Plutycze, Wojszki, Ryboły, Kaniuki, Puchły, Trześcianka, Narew, Skaryszewo, Łosinka, Kuraszewo, Leniewo, Czyże, Rakowice, Zbucz, Morze, Stary Kornin, Koryciska, Dubicze Cerkiewne, Reduty, Koszele).

2. Żółty turystyczny szlak pieszy „Skrajem Puszczy Knyszyńskiej (o dł. 16km w granicach gminy- Leśniczówka Słomianka – Zajezerce – Kamionka – Płoskie - granica gminy).

3. Żółty szlak rowerowy „Podmiejskich rezydencji” (o dł. 24 km w granicach gminy i przebiegu: granica gminy – Kamionka – Rafałówka – Dobrzyniówka – Zabłudów – Kowalowce – Pasynki – Kudrycze - granica gminy).

4. Czerwony szlak rowerowy „Podlaski Szlak Bociani” (na dł. 13 km w granicach gminy Cieluszki, Kaniuki).

5. Żółty szlak pieszy „Szlakiem Prawosławnych Świątyń (o dł. 38,5 w granicach gminy Zabłudów).

6. Wszekulturowy Szlak Ziemi Zabłudowskiej (35 km szlak przebiega przez Zabłudów – Krynickie – Rzepniki – Wojszki – Kaniuki – Cieluszki – Puchły – Soce – Dawidowicze – Ostrówki – Kolonia Zabłudów – Zabłudów

7. Planowany szlak rowerowy „Izby Tradycji” Zabłudów- Krynickie- Ryboły – Kaniuki- Cieluszki- Dawidowicze- Pawły- Miniewicz- Ostrówki- Zabłudów

Okolice Doliny Narwi i Puszczy Knyszyńskiej zachwycają dzikością przyrody, bajecznymi pejzażami, ciszą i nie przebranym bogactwem roślin, ptaków i zwierząt, które są niepowtarzalnym skarbem tych terenów.

3.1.3. Edukacja i kultura

Szkoła realizuje cele i zadania określone w ustawie o systemie oświaty i przepisach wydanych na jej podstawie, a w szczególności:

- umożliwia zdobycie wiedzy i umiejętności niezbędnych do uzyskania świadectwa ukończenia szkoły podstawowej;
- kształtuje środowisko wychowawcze sprzyjające realizowaniu celów i zadań określonych w ustawie stosownie do posiadanych warunków i wieku uczniów,
- sprawuje opiekę nad uczniami odpowiednio do ich potrzeb i możliwości szkoły.

Celem nauczania i wychowania jest jak najpełniejszy rozwój i kształtowanie osobowości ucznia poprzez: rozwój umiejętności umysłowych i fizycznych, rozwijanie zainteresowań ucznia, kształtowanie postaw społecznie oczekiwanych, przygotowanie do odpowiedzialnego życia w społeczeństwie, poszanowanie środowiska naturalnego. Edukacja w Gminie świadczona jest na poziomie podstawowym oraz gimnazjalnym. Aktualnie w gminie funkcjonuje jedno gimnazjum i 4 szkoły podstawowe. W roku 2012 zlikwidowano szkołę podstawową we wsi Krynickie, liczyła 27 uczniów⁶. Absolwenci Gimnazjum w Zabłudowie najczęściej podejmują dalszą edukację w okolicznych miastach, z których największą ofertę edukacyjną ma Białystok. Organem finansującym działalność szkół jest Burmistrz Zabłudowa. Organ prowadzący szkołę organizuje uczniom z miejscowości dalej położonych dowożenie do szkół.

W gminie mieści się:

- Gimnazjum im. Grzegorza Chodkiewicza ul. Mickiewicza 22. Szkoła została założona z dniem 1 września 1999r. Organem prowadzącym gimnazjum jest Gmina Zabłudów,
- Zespół Szkolno Przedszkolny w Zabłudowie ul. Mickiewicza 20 (szkoła podstawowa i oddział przedszkolny),
- Szkoła Podstawowa w Dobrzyniówce,
- Szkołą Podstawowa w Białostoczku,
- Szkołą Podstawowa w Rafałówce. W nowej sześcioletniej formule istnieje od 1999 r. Nowy budynek szkolony został wybudowany w 2004r., po pożarze poprzedniego drewnianego, który istniał od lat trzydziestych XX wieku. Do szkoły uczęszczają dzieci z Rafałówki i okolicznych wsi: Zacisze, Kamionka, Zajezerce, Bobrowa, Płoskie. W szkole funkcjonuje oddział przedszkolny, do którego uczęszczają dzieci 5 i 6 – letnie realizujące obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego.

Ponadto w gminie mieszczą się 3 biblioteki (w tym filie) (w 2012r. czytelnicy w liczbie-984 co stanowi 10,96 % mieszkańców gminy, na jednego czytelnika przypadało 20,8 wypożyczonych woluminów – dane GUS w Białymstoku).

⁶ Zabłudów i Okolice nr 3 marzec 2011 miesięcznik bezpłatny

Tabela 18. Liczba uczniów Gimnazjum w Zabłudowie w latach 2011-2013.

ILOŚĆ UCZNIÓW	klasa	Liczba			
		oddziałów	uczniów	dziewcząt	uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia spec.
2011 - stan 30 IX	I	3	65	31	2
	II	4	71	30	1
	III	4	61	21	1
	Suma		197	82	4
2012 - stan 30 IX	I	3	48	21	0
	II	3	67	29	2
	III	4	70	30	1
	Suma		185	80	3
2013 - stan 30 IX	I	3	58	25	0
	II	3	48	21	0
	III	3	66	29	1
	Suma		172	75	1

Źródło: Dane Gimnazjum w Zabłudowie 2013r.

Tabela 19. Liczba uczniów Zespole Szkolno Przedszkolnym w Zabłudowie w latach 2011-2013.

Lata	Szkoła podstawowa		przedszkole		Oddział przedszkolny		razem	
	Liczba	%	liczba	%	Liczba	%	liczba	%
2011	235	70,78	39	11,75	58	17,47	332	100
2012	251	66,76	48	12,77	77	20,47	376	100
2013	252	66,84	49	13,00	76	20,16	377	100

Źródło: Dane ZSP w Zabłudowie 2013r.

Tabela 20. Liczba uczniów Szkole Podstawowej w Białostoczku w latach 2011-2013.

Lata	Szkoła podstawowa		Oddział przedszkolny		razem	
	Liczba	%	liczba	%	liczba	%
2011	85	89,47	10	10,53	95	100
2012	84	85,71	14	14,29	98	100
2013	74	84,09	14	15,91	88	100

Źródło: Dane SP w Białostoczku 2013r.

Tabela 21. Liczba uczniów Szkole Podstawowej w Dobrzyniówce w latach 2011-2013.

Lata	Szkoła podstawowa		Oddział przedszkolny		razem	
	Liczba	%	liczba	%	liczba	%
2011	65	85,53	11	14,47	76	100
2012	60	83,33	12	16,67	72	100
2013	62	84,93	11	15,07	73	100

Źródło: Dane SP w Dobrzyniówce 2013r.

Tabela 22. Liczba uczniów Szkole Podstawowej w Rafałówce w roku szkolnym 2010/2011.

Lata	Szkoła podstawowa		Oddział przedszkolny/zerówka		razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
2011	48	80,00	12	20,00	60	100
2012	48	82,76	10	17,24	58	100
2013	46	82,14	10	17,86	56	100

Źródło: Dane Szkoły Podstawowej w Rafałówce.

Tabela 23. uczniowie szkół w gminie Zabłudów w latach 2011-2013.

	ogółem	miasto	Wieś
2011	563+ 197 GM =760	332 SP+ 197 GM =529	231
2012	604+ 185 GM =789	376 SP+ 185 GM =561	228
2013	594+ 172 GM =766	377 SP+ 172 GM =549	217

Źródło: Zestawienie na podstawie zebranych danych.

Z powyżej przedstawionych danych wynika, że ogólna liczba dzieci uczących się w gminie wynosi w 2013r.- 766 osób co stanowi **71,39 %** w stosunku do wszystkich dzieci zameldowanych na pobyt stały w gminie w wieku 4-15lat (1073 osoby w wieku 4-15 lat w roku 2013r.). Dane te informują o fakcie pobierania nauki na poziomie edukacji elementarnej przez część mieszkańców w miejscowościach poza gminą, co mogłoby być spowodowane specyfiką nauczania np. specjalnego, indywidualną decyzją rodziców dowożących dzieci do szkół w innych miejscowościach

np. z racji wykonywania w tych miejscowościach pracy zawodowej lub innych powodów.

Zaznacza się tendencja do spadku liczby uczniów w gimnazjum (2011r.-197 uczniów, 2013r.- 172 uczniów) oraz wszystkich szkołach podstawowych. Obserwuje się spadek liczby uczniów na wsi (2011r. – 231 uczniów, 2013r. 217 uczniów), wzrost uczniów w mieście (2011r. – 529uczników, 2013r. – 549 uczniów). Wzrasta nieznacznie liczba dzieci uczęszczających do Oddziału Przedszkolnego w Białostoczku (2011r. –10 dzieci , 2013r.- 14 dzieci), Oddziału Przedszkolnego w Zabłudowie (2011r. –58 dzieci , 2013r.- 76 dzieci) i Przedszkola w Zabłudowie (2011r. – 39 dzieci, 2013r.- 49 dzieci).

Tabela 24. Kadra pedagogiczna w szkołach gminy rok szkolny 2013/2014

Legenda: **G** - Gimnazjum w Zabłudowie, **Z** - ZSP w Zabłudowie, **R** - SP w Rafałówce, **D** - SP w Dobrzyniówce, **B** - SP w Białostoczku.

KADRA PEDAGOGICZNA			szkoły				
			G	D	B	R	Z
2013	zatrudnieni w pełnym wymiarze	nauczyciele	19	9	10	9	34 2
		pedagog szkolny					
	zatrudnieni w niepełnym wymiarze		4	3	2	1	-
	dypłom licencjacki	nauczyciel	1	-brak danych	-brak danych	- brak danych	-brak danych
	obsługa		7	2	1	1	9
			31	14	13		45

Źródło: Dane szkół 2013r.

Zapewnieniem prawidłowego procesu kształcenia i realizacją programów nauczania w szkołach zarządzają dyrektorzy, prowadzą politykę kadrową w zakresie zatrudniania nauczycieli. Nie wszyscy nauczyciele pracują w pełnym wymiarze czasu pracy, co jest podyktowane liczebnością uczniów w szkołach.

Zatrudnieni specjaliści w szkołach:

- ZSP w Zabłudowie – 1 logopeda, 1 pedagog,
- SP w Dobrzyniówce- 2 pedagogów w niepełnym wymiarze,
- SP w Białostoczku- 3 nauczycieli z uprawnieniami terapii pedagogicznej, 1 logopeda (w toku kształcenia), w niepełnym wymiarze pedagog i logopeda,
- SP Rafałówka – 1 logopeda zatrudniony w niepełnym wymiarze, 1 pedagog w niepełnym wymiarze; 3 nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej posiada kwalifikacje terapeuty pedagogicznego;
- Gimnazjum w Zabłudowie- 1 pedagog.

Ponadto od połowy 2012r. w szkołał na terenie gminy dyżury pełni psycholog zatrudniony w Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zabłudowie.

Zasoby lokalowe szkół, stan w roku szkolnym 2013/2014:

- **GM w Zabłudowie:** sale lekcyjne – 10, wyposażone w tablice interaktywne- 2, projektor multimedialny- 4, z dostępem do internetu-10, 1 pracownia komputerowa- 10 stanowisk, centrum multimedialne- 5 stanowisk, sala gimnastyczna i boisko- 0 (wykorzystano salę i boisko ZSP w Zabłudowie), świetlica 1, stołówka-1 i kuchnia, gabinet lekarski- 1, biblioteka- 1;
- **ZSP w Zabłudowie** jest zlokalizowany przy gimnazjum, Przedszkole znajduje się w wyodrębnionym budynku blisko szkół. Zasoby lokalowe: 10 klasopracowni w tym jedna komputerowa, 1 kształcenia zintegrowanego; 6 sal lekcyjnych (posiłki uczniom – pełne obiady- przygotowane i wydawane w Gimnazjum w Zabłudowie);
- **SP w Białostoczku:** 7 sal lekcyjnych, 1 świetlica, 1 gabinet pedagoga, 1 gabinet logopedy, 1 sala gimnastyczna, 1 gabinet dyrektora, 1 stołówka szkolna, 1 pracownia komputerowa, 1 biblioteka i czytelnia; (posiłki – pełne obiady - są dowożone i finansowane w ramach pomocy MOPS w Zabłudowie);
- **SP w Dobrzyniówce:** 6 sal lekcyjnych, stołówka, biblioteka, pracownia komputerowa, gabinet pedagoga, pokój nauczycielski, gabinet dyrektora, boisko szkolne, magazyn sprzętu sportowego, brak sali gimnastycznej (tą funkcję spełnia zaadoptowany korytarz), sala oddziału przedszkolnego z osobnym wejściem; (posiłki – pełne obiady - są dowożone i finansowane w ramach pomocy MOPS w Zabłudowie);
- **Sp w Rafałówce:** 8 sal lekcyjnych w tym pracownia komputerowa i sala zabaw dla klas 0 – III, (posiłki – pełne obiady - są dowożone i finansowane w ramach pomocy MOPS w Zabłudowie).

Placówki edukacji dzieci i młodzieży w gminie Zabłudów realizują zróżnicowaną ofertę zajęć pozalekcyjnych oraz w obrębie pomocy pedagogicznej i materialnej.

Tabela 25. Pomoc pedagogiczna, zajęcia pozalekcyjne i uczestnicy zajęć w roku szkonym 2013/2014.

Zajęcia	GM	SP Białostoczek	ZSP Zabłudów	SP Dobrzyniówka	SP Rafałówka
dydaktyczno wyrównawcze	62	18	57	32	11+3
korekcyjno-kompensacyjne	-	-	31	8	5
socjoterapeutyczne, psychoedukacyjne	-	-	-	11 10	-

Zajęcia rewalidacyjne	-	-	2	2	-
logopedyczne	-	16	45	-	Są prowadzone brak danych
Z uczniem uzdolnionym	-	-	-	-	Są prowadzone brak danych
Dofinansowanie wyprawki szkolnej	-	12	72	5	3
Refundacja obiadów MOPS Z-dów	60	19	60	15	16
Owoc	-	-	-	29	
Szklanka mleka	-	-	-	73	
Zajęcia pozalekcyjne					
artystyczne teatralne	25	58	-	-	
Sportowe	23	29	-	-	
Wolontariat	ZHP, Amnesty International, Gimnazja Ina Erka 2012r. 25	-	-	8	Wolontariat 15 osób
Koła zainteresowańinformatyczne, plastyczne, przyrodnicze, historyczne, czytelnicze	57		-	23	Sprtowe, dziennikarskie, teatralne, matematyczne, przyrodnicze, klub prymusa
Sks	-	-	-	12	
Inne	Ekozespoły, gazetka szkolna, e-twinning, zhp	98	7	-	j. angielski w oddziale przedszkolnym

Źródło: Informacje szkół w roku szkolnym 2013/2014.

Szkoły w gminie posiadają szeroki katalog zajęć zaadresowanych do uczniów wykazujących trudności szkolne oraz oferują zajęcia kształtujące i rozwijające różnorodne zainteresowania dzieci i młodzieży. W Gimnazjum i SP w Dobrzyniówce kultywowane są tradycje wolontariatu. Wszystkie szkoły z poza miasta Zabłudów zapewniają dożywianie dzieciom i młodzieży przy współpracy z MOPS w Zabłudowie. Brak stołówki i kuchni w szkołach w Rafałówce i Dobrzyniówce, Białostoczku rozwiązano poprzez doposażenie miejsc przygotowanych do wydawania posiłków we współpracy z MOPS w Zabłudowie.

Kultura

Miasto Zabłudów przez wieki leżało na pograniczu różnych krajów i kultur, które ukształtowały jego bogatą 500-letnią tradycję. Było miejscem współistnienia wielu religii: prawosławia, katolicyzmu, kalwinizmu i judaizmu. Wśród zabytków miasta można wymienić zaprojektowany w XVI wieku zabłudowski rynek, budowle sakralne: klasycystyczny kościół św. Piotra i Pawła z 1840r., wybudowana w 1854 roku na planie krzyża greckiego - klasycystyczna cerkiew Zaśnięcia Najświętszej Maryi Panny, XIX-wieczne kaplice cmentarne p.w. św. Rocha i św. Marii Magdaleny. Oprócz opisanych wyżej świątyń na uwagę zasługują: w Zabłudowie - park dworski przy ulicy Mickiewicza z XIX wieku; w Białostoczku – park dworski z aleją dojazdową z II połowy XIX wieku; w Bogdańcu – zespół dworski (dwór, spichlerz i park) z II połowy XIX wieku; w Folwarkach Tylwickich – cmentarna drewniana cerkiew prawosławna p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego z 1819 roku oraz cmentarz; w Krasnem – park dworski z lat 1935 – 37; w Pawłach – drewniana cerkiew prawosławna cmentarna p.w. św. Jana Teologa z II połowy XIX wieku; w Rybołach – rozplanowanie wsi wraz z historyczną zabudową z XVI wieku, cerkiew p.w. św. Kosmy i Damiana z lat 1874 – 79, cmentarz prawosławny i cmentarna drewniana cerkiew prawosławna p.w. św. Jerzego z przełomu XVIII i XIX wieku. W Krasnem warto zobaczyć, zbudowany w latach 1935 – 37, dworek pułkownika Tadeusza Manteuffla – Szoega, znanego historyka – mediewisty, w którym obecnie mieści się Państwowy Dom Dziecka. Dzięki pasji twórców ludowych rozwijany jest miejscowy folklor i tradycje z zakresu rzeźby w drewnie, wyrobów ze słomy, metaloplastyki, kowalstwa, haftu. Kulturę i rzemiosło miejscowej ludności eksponują izby etnograficzne w Rybołach i Krynickich. Kulturowanie tradycji i tworzenie warunków dla rozwoju folkloru, a także rękodzieła artystycznego i ludowego realizują:

- zespoły ludowe: w Dobrzyniówce, w Rybołach, Koźlikach, Krynickich, Folwarkach Małych i Zabłudowie,
- artyści ludowi: w Zabłudowie, Kaniukach, Kamionce, Ostrówkach, Kucharówce, Folwarkach Wielkich, Koźlikach i Zajeziarach.

Formy i miejsca spędzania wolnego czasu mieszkańców

Placówkami zajmującymi się krzewieniem kultury na terenie gminy są świetlice wiejskie oraz Miejski Ośrodek Animacji Kultury w Zabłudowie.

Miejski Ośrodek Animacji Kultury w Zabłudowie działa od 24.02.2005 r. jako gminna instytucja kultury. Misją jest wspieranie i animowanie życia kulturalnego, kształcenie i rozwijanie obywatelskich postaw społecznych, dbanie o prawidłowy rozwój społeczny, wspieranie sztuki i artystów ludowych. Do działań instytucji należy wspieranie i upowszechnianie życia kulturalnego w każdym jego przejawie, zachowanie wielokulturowego dziedzictwa i tradycji, troska o zaspokajanie potrzeb kulturalnych mieszkańców poprzez ich rozpoznawanie, inicjowanie, stymulowanie, organizowanie i wspieranie różnorodnych działań społeczno – kulturalnych; przekazywanie wartości; rozwój kultury, edukacja kulturalna i pozyskiwanie mieszkańców do aktywnego uczestnictwa w kulturze w każdym wieku, animowanie i promowanie sztuki i ruchu artystycznego.

Główne cele i zadania instytucji to:

- zachowanie wielokulturowego dziedzictwa i tradycji jako kultywowanie tradycji i tworzenie warunków dla rozwoju folkloru, rękodzieła ludowego i artystycznego oraz tworzenie warunków do rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowanie wiedzą i sztuką,
- ochrona i udostępnianie dziedzictwa kulturowego, gromadzenie, dokumentowanie, tworzenie dóbr kultury,
- ożywienie życia kulturalnego i poprawa dostępności usług kulturalnych jako rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych i rekreacyjno-sportowych ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży
- promocja Gminy Zabłudów.

Niezmiennie od kilku lat ważnym działaniem stało się prowadzenie w ramach ośrodka kultury formy socjoterapeutycznej, a obecnie realizowanej we współpracy ze Stowarzyszeniem Społeczno- Edukacyjnym „Panorama” w Zabłudowie. Jest to ważna część działalności umożliwiająca poprawę postaw moralnych i społecznych dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych, a także wsparcie w trudnych sytuacjach życiowych tj. ubóstwo, alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie.

Na terenie gminy działają zespoły folklorystyczne z pogranicza dwu kultur podlaskiej i białoruskiej. Kultywują one regionalne zwyczaje, obrzędy i tradycje.

Ośrodek działa poprzez Klub pod Burmistrzem (o pow. użytkowej 96,7m² sala widowiskowa o pow. ok. 60 m²) Wiejski Dom Kultury w Rafałowce (pow. użytkowa 365,19 m²- sala widowiskowa ze sceną , sala tenisowa, aneks kuchenny, kotłownia 59,97 m) Wiejski Dom Kultury w Rybołach (o pow. użytkowej 177m² w tym sala widowiskowa ze sceną o pow. 85m², salka teatralna o pow. 20 m², pokój instruktora 12 m², aneks kuchenny 6 m²), Wiejski Dom Kultury w Krynickich (pow. użytkowa 280,14 m² w tym sala widowiskowa o pow.80 m² , pokój instruktora, pomieszczenie na filię Miejskiej Biblioteki publicznej, Izba Muzealna- 3 sale muzealne o pow. 100 m²), Świetlicę Wiejską w Halickich (o pow. użytkowa 98.8 m², sala ogólna ok. 65m, sala tenisowa ok. 26 m², pokój instruktora ok. 7m, budynek gospodarczy z pomieszczeniem na przebieralnię dla artystów i pomieszczeniem na opał 29,52 m² oraz zadaszona scena o pow. 29,64 m²).

Ponadto MOAK prowadził grupy wolontariatu w 2010r. dla 15 członków, w 2011r. dla 9 członków i w 2012r. dla 6 członków.

Tabela 26. Zajęcia pozalekcyjne w MOAK w latach 2010- 2013.

Zajęcia pozalekcyjne	2010	2011	2012
koło plastyczne szkoła podstawowa, Gimnazjum i szkoła średnia	8	8	8
koło recytatorskie, dzieci ze szkół podstawowych	3	3	3
koło tenisowe wiek od 6- 80 lat	4	4	4
zajęcia i koła teatralne – dzieci i młodzież	5	5	5
warsztat rzeźbiarski, - dzieci i młodzież, dorośli	1	1	1
koło modelarskie - dzieci kl I - VI	1	1	-
grupy zajęcia socjoterapeutyczne – dzieci ze szkół podstawowych	2	3	3
grupy zajęcia szachowe - dzieci i młodzież	2	3	3
zajęcia ogólnorozwojowe dla 6-latków	-	-	1
zajęcia muzyczne - dzieci , młodzież (nauka gry na instrumentach klawiszowych, gitarze, i akordeonie)	3	3	3
koło kultywowania tradycji - dzieci ze szkół podstawowych	1	1	1
Zespoły artystyczne istniejące przy MOAK i placówkach	7	8	8

Źródło: Dane MOAK w Zabłudowie 2010-2012r.

Zespoły artystyczne istniejące przy MOAK i placówkach to: Reczańka, Barwianka, Folwarczanki, Revolve, Zespół Akordeonowy, zespół wokalny z Ryboł, zespół Rybołki, zespół wokalny- instrumentalny w Rafałówce.

Rozrywka Kulturalna - 2010-2013 r.

- Mały Konkurs Recytatorski,

- konkursy plastyczne, konkursy wiedzy przyrodniczej, ekologicznej, antyalkoholowej, na najsilniejszego Zabłudowianina, najsilniejszego chłopaka w Krynickich, przeciągania liny,

- turnieje szachowe, turnieje tenisa stołowego, turnieje warcabowe,
- rajdy rowerowe,
- przegląd „Wspólne kolędowanie w Zabłudowie”,
- warsztaty plastyczne i rzeźbiarskie, plener malarski.

Imprezy kulturalne:

- 12 festynów (w Zabłudowie, Krynickich, Halickich, Zwierkach, Kurianach, Dobrzyńiówce, Zagruszanach, Pasyunki), 2 pikniki w Rafałówce, 3 Dożynki w Rybołach, 24 spotkania, 15 koncertów, 16 wystaw, 3 warsztaty rzeźbiarskie trwające po 1 roku, 3 plenery malarskie, 10 spotkań autorskich, promocja książki „O filozofii i filozofach na wesoło”, wydanie albumu „Sen drewna i jawa życia – twórczość Włodzimierza Naumiuka”, wydanie tomiku poezji Barbary Sacharewicz pt. „Rozśpiewać każdy dzień”, Andrzejki, zapusty, zabawy karnawałowe, mikołajki, kuligi, ogniska, dyskoteki, biwaki, Dni Matki, Dziecka, Babci i Dziadka, Ojca, 20 Uroczystości patriotycznych i rocznicowych, 3 przeglądy kolędnicze, 3 imprezy masowe – coroczne „Urodziny Zabłudowa”.

W realizacji działań MOAK w Zabłudowie współpracuje z: szkołami z terenu gminy Zabłudów Miejską Biblioteką Publiczną w Zabłudowie, OSP w Zabłudowie, Stowarzyszeniem Społeczno -Edukacyjnym „Panorama” w Zabłudowie, Drużynami Harcerskimi z Zabłudowa, Stowarzyszeniem Bardzo Aktywna Wieś Barwa, artystami, agencjami artystycznymi, LGD Puszcza Knyszyńska, MOPS w Zabłudowie, Urzędem Miejskim w Zabłudowie, WOAK w Białymstoku, KEFAS Media, Radio Białystok, Książnicą Podlaską im. Ł. Górnickiego w Białymstoku, Gminne Koło Emerytów, BTSK , parafie, PMBS w Zabłudowie, Strażą Graniczną w Michałowie, KS Rudnia, LZS Zwierki, Stadnią Koni w Skrybiczach, Związkiem Sybiraków, Światowym Związkiem Żołnierzy AK, policją, Stowarzyszeniem Wsi Folwarki, Klubem Globtroterów TOTUTOTAM, Centrum Onkologii w Białymstoku, Spółdzielnią Mieszkaniową Lokatorsko – Własnościową w Zabłudowie, Nadleśnictwem Żednia, Szwadronem im. Dywizji Kawalerii ZAZA, CZYSTY ŚWIAT Stowarzyszenie Popierania Ochrony Środowiska, KEFAS Media, MEDIA JARD, Stowarzyszenie PKS w Białystok, KS Podlasie, Muzeum Kultury Materialnej Baćkauszczyzna w Rybołach, Stowarzyszeniem Społeczno-Kulturalnym TAK w Kleosinie.

3.1.4. Zdrowie i opieka zdrowotna

Opieka zdrowotna jest jednym z bardzo ważnych czynników życia społecznego. Świadomość zdrowotna mieszkańców, wczesna profilaktyka w zakresie chorób najczęściej występujących na naszym terenie jest warunkiem zdrowego i wydolnego społeczeństwa. Wielopłaszczyznowy system opieki zdrowotnej powinien obejmować wszystkich mieszkańców już od najmłodszych lat.

Obecnie w gminie działają następujące placówki opieki zdrowotnej:

- 2 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej w Zabłudowie,
- gabinet rehabilitacji leczniczej w Zabłudowie „Zdrowie” prowadzony przez Annę Jabłońską,
- 2 indywidualne praktyki stomatologiczne w Zabłudowie,

W gminie działają 2 apteki (w Zabłudowie).

Na terenie gminy funkcjonują trzy jednostki pomocy społecznej:

- Dom Dziecka w Krasnem (posiada 65 miejsc przeznaczonych dla dzieci),
- Dom Pomocy Społecznej w Bobrowej filia DPS w Białymstoku,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zabłudowie.

Na terenie gminy są zlokalizowane mieszkania chronione przeznaczone dla osób doświadczających przemocy, organem prowadzącym jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białymstoku.

NZPOZ św. Łukasza istnieje od 2002r. z siedzibą ul. Chodkiewicza 3. W budynku mieści się także apteka, Poradnia Stomatologiczna. Prowadzi działalność leczniczą: ambulatoryjne świadczenia zdrowotne w ramach umowy z Podlaskim Oddziałem Wojewódzkim Narodowego Funduszu Zdrowia. Głównym celem NZPOZ jest działanie na rzecz ochrony i poprawy stanu zdrowia ludności poprzez organizowanie i prowadzenie działalności leczniczej, profilaktycznej, stałe podnoszenie poziomu świadczonych usług propagowanie zachowań prozdrowotnych.

Poradnia zatrudnia 3 lekarzy: specjalista medycyny ogólnej, pediatra, specjalista chorób wewnętrznych, 4 pielęgniarki, położna. Realizuje zadania: udzielanie świadczeń lekarskich wraz z diagnostyką medyczną, pielęgniarstwa i położniczą w warunkach ambulatoryjnych; udzielanie pomocy w domu chorego, prowadzenie działalności profilaktycznej i promocji zdrowia; orzekanie o stanie zdrowia, opieka nad osobami niepełnosprawnymi. Poradnia dysponuje 2 gabinetami lekarskimi, 1 gabinetem pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej, 1 gabinet położniczy, 1 gabinet szczepieniowy – zabiegowy, 1 gabinet medycyny szkolnej; gabinet stomatologa.

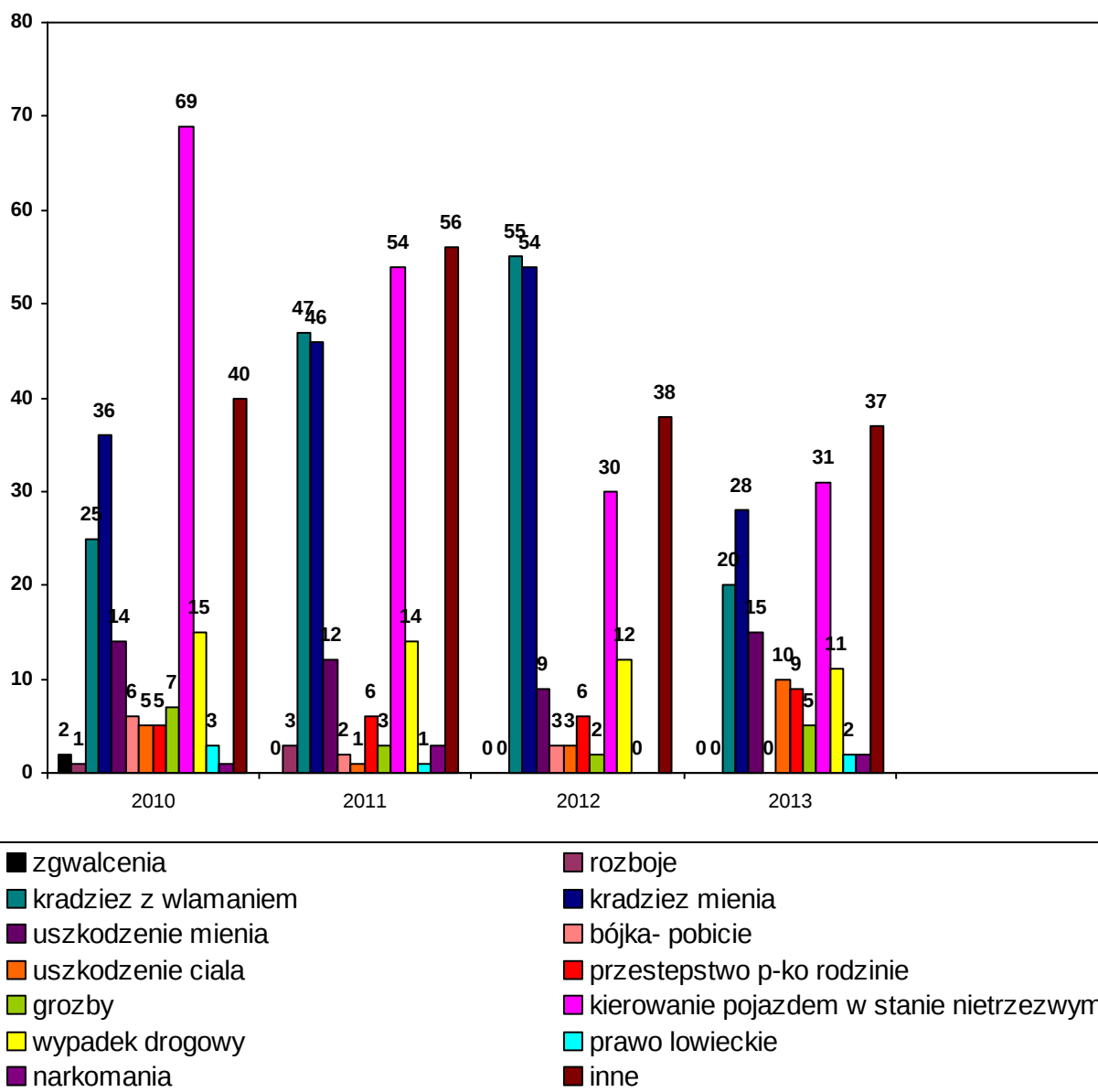
Gabinet medycyny szkolnej udziela świadczeń w pomieszczeniach Gimnazjum w Zabłudowie. Do zadań lekarzy należy: planowanie i realizowanie kompleksowej opieki lekarskiej, w tym leczenie i profilaktyka chorób, orzekanie o stanie zdrowia, kierowanie na badania i leczenie specjalistyczne. Do zadań pielęgniarki należy: planowanie i realizacja kompleksowej opieki pielęgniarstwa nad pacjentem i rodziną, realizacja programów profilaktycznych i promocji zdrowia. W gabinecie medycyny szkolnej podejmowane są działania w zakresie profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami, wykonywanie testów przesiewowych, udzielanie pomocy przedlekarskiej. W gabinecie szczepieniowo zabiegowym planuje się i wykonuje szczepienia wg ustalonego kalendarza szczepień, inne zabiegi. Natomiast położna realizuje pielęgnacyjną opiekę położniczo-ginekologiczną nad pacjentkami i rodziną. Przychodnia sprawuje opiekę nad mieszkańcami gminy, zdarza się, że iż realizują usługi wobec mieszkańców sąsiednich gmin: Soce i Trześcianka gmina Narew, Wojszki gmina Juchnowiec). Szacunkowa liczba pacjentów w ostatnich latach to: **3900 osób**, co stanowi około **43,29%** mieszkańców gminy (odsetek mieszkańców zgłaszających się do poradni ustalono w stosunku do liczby ludności w gminie w roku 2013r. – 9009 osób)

Wg danych GUS w Białymstoku w gminie w 2012r. funkcjonowały 3 przychodnie, liczba osób przypadających na jedną przychodnię wyniosła 3053 mieszkańców.

3.1.5. Bezpieczeństwo publiczne.

Nad bezpieczeństwem i porządkiem publicznym w gminie Zabłudów pieczę sprawuje Posterunek Policji. Z dniem 01.04.2012r. w ramach reorganizacji w miejsce całodobowego Komisariatu Policji w Zabłudowie powstał Posterunek Policji w obsadzie 7 funkcjonariuszy, tj. kierownik posterunku, 4 policjantów pionu kryminalnego, 2 dzielnicowych. Zdarzenia kryminalne na terenie gminy obsługiwane są przez pracowników Komisariatu Policji w Michałowie. Dyslokacja służby patrolowej obecnie wyznaczona jest przez Wydział Patrolowo- Interwencyjny KMP w Białymstoku. Funkcjonariusze ci realizują działania prewencyjne, w tym interwencje bieżące na terenie gminy Zabłudów. Policjanci pionu kryminalnego realizują zadania związane z prowadzeniem postępowań przygotowawczych, czynności sprawdzających, poszukiwanie osób ukrywających się przed wymiarem sprawiedliwości. Dzielnicowi PP w Zabłudowie wykonują zadania służby obchodowej w podległych im rejonach służbowych, uczestniczą w posiedzeniach Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego, współpracują z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Zabłudowie, kuratorami zawodowymi i społecznymi Sądu Rejonowego w Białymstoku, placówkami oświatowymi na terenie gminy Zabłudów. Posterunek Policji, przy zaangażowaniu środków przekazanych przez samorząd, realizuje służby ponadnormatywne pełnione wyłącznie na terenie gminy w celu zabezpieczenia prewencyjnego imprez plenerowych, wystawienie służb w okresach świątecznych, w dniach wolnych od pracy.

Wykres 1. Przestępstwa w gm. Zabłudów wg danych Posterunku Policji w Zabłudowie w latach 2010-2013.

źródło: Dane Posterunku Policji w Zabłudowie.

Tabela 27. Przestępstwa i wykroczenia w gm. Zabłudów w latach 2010-2013.

Rodzaj przestępstwa ⁷	lata
----------------------------------	------

⁷ przestępstwo-jest to czyn człowieka, społecznie szkodliwy, o znamionach określonych w ustawie, bezprawny, zawiniony, zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w chwili jego popełnienia. Przestępstwa można podzielić na zbrodnie i występki. Zbrodnia- czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 albo karą surowszą (25 lat, dożywotniego pozbawienia wolności). Występek- czyn zabroniony, zagrożony grzywną (powyżej 30 stawek dziennych) pozbawieniem wolności (od 1 do 12 m-cy) albo karą przekraczającą miesiąc pozbawienia wolności. Zmiany w systemie

	2010	%	2011	%	2012	%	2013	%
Zgwałcenia	2	0,87	-	-	-	-	-	-
rozboje	1	0,44	3	1,21	-	-	1	0,58
Kradzież z włamaniem	25	10,92	47	18,95	55	25,94	20	11,70
Kradzież mienia	36	15,72	46	18,55	54	25,47	28	16,38
Uszkodzenie mienia	14	6,11	12	4,84	9	4,25	15	8,77
Bójka-pobicie	6	2,62	2	0,81	3	1,42	-	-
Uszkodzenia ciała	5	2,18	1	0,40	3	1,42	10	5,85
Przestępstwa przeciwko rodzinie	5	2,18	6	2,42	6	2,83	9	5,26
Groźby karalne	7	3,06	3	1,21	2	0,94	5	2,92
Kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwym	69	30,13	54	21,77	30	14,15	31	18,13
Wypadek drogowy	15	6,55	14	5,65	12	5,66	11	6,43
Prawo łowieckie	3	1,31	1	0,40	-	-	2	1,17
Narkomania	1	0,44	3	1,21	-	-	2	1,17
Inne	40	17,47	56	22,58	38	17,92	37	21,64
razem	229	100	248	100	212	100	171	100
wykroczenia⁸								
Kradzież mienia	6	8,82	19	25,00	19	42,22	25	39,68
Zniszczenie mienia	4	5,88	9	11,84	6	13,33	6	9,52
Zwykłe lub nakazane środki przy trzymaniu zwierząt	11	16,18	4	5,26	3	6,67	12	19,05
Ustawa o wychowaniu w trzeźwości	2	2,94	4	5,26	-	-	6	9,52
Wykroczenia w ruchu drogowym	21	30,89	11	14,48	9	20,00	8	12,70
Wykroczenia p-ko porz. publicznemu	1	1,47	3	3,95	-	-	1	1,59
inne	23	33,82	26	34,21	8	17,78	5	7,94
razem	68	100	76	100	45	100	63	100

Źródło: Posterunek Policji w Zabłudowie dane pozyskano w pierwszym kwartale 2014r.

Jak wynika z powyższej tabeli przestępstwa zanotowane w PP w Zabłudowie w ostatnich 4 latach wykazują tendencję spadku w zakresie ilości: w 2010r. zanotowano 229 przestępstw natomiast w 2013r. – 171. Do najliczniejszych przestępstw w 2010r. i 2011r. zaliczono: kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwym (2010r.- 30,13% prawie co trzecie przestępstwo, 2011r. – 21,77% rzadziej niż co czwarte przestępstwo), kradzież mienia (2010r.-15,72%; 2011r.-18,55%), kradzież z włamaniem (2010r.-10,92%, 2011r.- 18,95%), wypadek drogowy (2010r.-6,55%, 2011r.-5,65%). W roku 2011r., pomimo ogólnego spadku liczby, nadal najpoważniejszym przestępstwem jest jazda pod wpływem alkoholu, ponadto znacznie wzrosła liczba włamań i kradzieży mienia. W 2012r. co czwarte przestępstwo to kradzież z włamaniem (25,94%), kradzież mienia (25,47%), trzecim co do częstotliwości przestępstwem jest jazda pod wpływem alkoholu (14,15%), wypadkiem drogowym – 5,66%. W 2013r. nastąpił znaczny spadek ilości przestępstw. Najliczniejszą grupę, spośród wyodrębnionych rodzajowo przestępstw, stanowi jazda w stanie nietrzeźwym 18,13% (prawie co piąte z zanotowanych przestępstw), kolejnymi co do częstotliwości przestępstwami były: kradzież mienia 16,38%, kradzież z włamaniem 11,70%, uszkodzenie mienia 8,77%, wypadek drogowy 6,43%.

przeciwdziałania przemocy Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku, Białystok, 2010, s. 1

⁸ wykroczenie- czyn człowieka, społecznie szkodliwy, o znamionach określonych w ustawie, bezprawny, zawiniony, zabroniony przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia pod groźbą kary aresztu, ograniczenia wolności, grzywny do 5.000 zł lub nagany. Wykroczenia różnią się od przestępstw stopniem szkodliwości. Ibidem

Jak pokazują powyższe dane w gminie najpoważniejszym problemem jest jazda w stanie nietrzeźwym oraz włamania, kradzieże, uszkodzenie mienia, wypadki drogowe.

Dane liczbowe wskazują na wzrost przestępstw przeciwko rodzinie w 2010r.- 2,18% zanotowanych przestępstw, w 2013r. – 5,26% oraz uszkodzenie ciała w 2010r. –2,18%, w 2013r. – 5,85%. Jeżeli chodzi o wykroczenia w gminie Zabłudów nastąpił wzrost kradzieży mienia, w 2010r. – 8,82%, w 2013r. – 39,68%, wzrost zniszczenia mienia 2010r. – 5,88%, w 2013r. –9,52% oraz wzrost wykroczeń w zakresie ustawy o wychowaniu w trzeźwości 2010r. – 2,94%, w 2013r.- 9,52%. Pozytywnym zjawiskiem jest spadek wykroczeń w ruchu drogowym z 30,89% w 2010r. do 12,70% w 2013r.

3.2. Sytuacja gminy w zakresie problemów społecznych

Identyfikacja problemów społecznych nie jest łatwą sprawą, wymaga rozpoznania wielu współzależności społecznych, analizy nie tylko jednostkowych losów mieszkańców, lecz zauważenia pewnych ogólnych trendów i zjawisk. W wyniku wnikliwej wielopłaszczyznowej analizy wyłoniono problemy najbardziej widoczne i mające niekorzystny wpływ na rozwój, integrację, sytuację życiową mieszkańców gminy.

Do diagnozy problemów społecznych gminy wykorzystano dane ujęte w sprawozdaniach kwartalnych i rocznych MOPS, dane GUS w Białymstoku, Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku.

3.2.1. System pomocy społecznej, ubóstwo i niepełnosprawność zasoby mieszkaniowe

Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zabłudowie powstał w 1990 roku na mocy uchwały Nr XI/51/90 Rady Narodowej Miasta i Gminy w Zabłudowie z dnia 27 kwietnia 1990 roku w sprawie utworzenia Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zabłudowie. Na mocy uchwały Nr XXXVII/200/02 Rady Miejskiej w Zabłudowie z dnia 28 sierpnia 2002r. ośrodkowi zmieniono nazwę na Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zabłudowie (zwany MOPS). Zasięgiem działania obejmuje teren Gminy Zabłudów. Realizuje zadania własne gminy oraz zadania administracji rządowej zlecone gminie zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2013r., poz. 182 ze zm.) oraz innych ustaw dotyczących pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i przepisów wykonawczych wydanych na ich podstawie oraz uchwał Rady Gminy Zabłudowa.

Naczelnym zadaniem MOPS jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oraz zapobieganie powstawaniu tych sytuacji.

Właściwa diagnoza środowiska, w tym trudności natury fizycznej, psychicznej i społecznej, problemy socjalno-bytowe oraz wszelkie wynikające z tego konsekwencje – stanowią podstawę świadczenia wsparcia i stosownych form pomocy.

Do zadań MOPS w Zabłudowie należy przyznawanie i wypłacanie zasiłków pieniężnych, udzielanie pomocy rzeczowej, schronienia, posiłku, ubrania – osobom tego pozbawionym, świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania,

pokrywanie wydatków na świadczenia zdrowotne, sprawienie pogrzebu, opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i zdrowotne wobec osób rezygnujących z zatrudnienia dla sprawowania opieki na nad najbliższym członkiem rodziny oraz częściowe pokrycie kosztów utrzymania dla osób umieszczonych w Domach Pomocy Społecznej, a także świadczenie innych form pomocy pozamaterialnej w ramach pracy socjalnej.

Praca socjalna jest rozumiana jako działalność zawodowa, kierowana na pomoc osobom i rodzinom we wzmacnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Zadania te mogą być spełnione przy uwzględnieniu bieżących, pilnych potrzeb socjalno- bytowych osób i rodzin oraz programowaniu działań wzmacniających i aktywizujących osoby i rodziny do odzyskiwania umiejętności samodzielnego pokonania trudności przy maksymalnym wykorzystaniu lokalnego potencjału.

Działania MOPS są kierowane głównie wobec osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją społeczną. Grupy najbardziej zagrożone tymi zjawiskami to:

- długotrwale bezrobotni;
- rodziny niepełne (samotnie wychowujący dzieci);
- rodziny niewydolne lub nieporadne w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego i w zakresie opiekuńczo wychowawczym z powodu uzależnień lub niepełnosprawności; w rodzinach niepełnych i wielodzietnych;
- osoby o niskim poziomie wykształcenia;
- osoby żyjące w bardzo trudnych warunkach mieszkaniowych;
- przewlekle chorzy, niepełnosprawni, chorzy psychicznie;
- starsze osoby, w tym samotne,
- opuszczający zakłady karne;
- rodziny wielodzietne o niskim statusie ekonomicznym;
- dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych;

Według ustawy z dnia 12.03.2004r. o pomocy społecznej pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności; długotrwałej lub ciężkiej choroby; przemocy w rodzinie; potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze; trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą; trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; alkoholizmu lub narkomanii; zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Tabela 28. Powody udzielania pomocy społecznej w latach 2010-2012.

	Powody udzielania pomocy	2010 liczba rodzin/ liczba osób w rodzinach	2011 liczba rodzin/ liczba osób w rodzinach- %	2012 liczba rodzin/ liczba osób w rodzinach- %

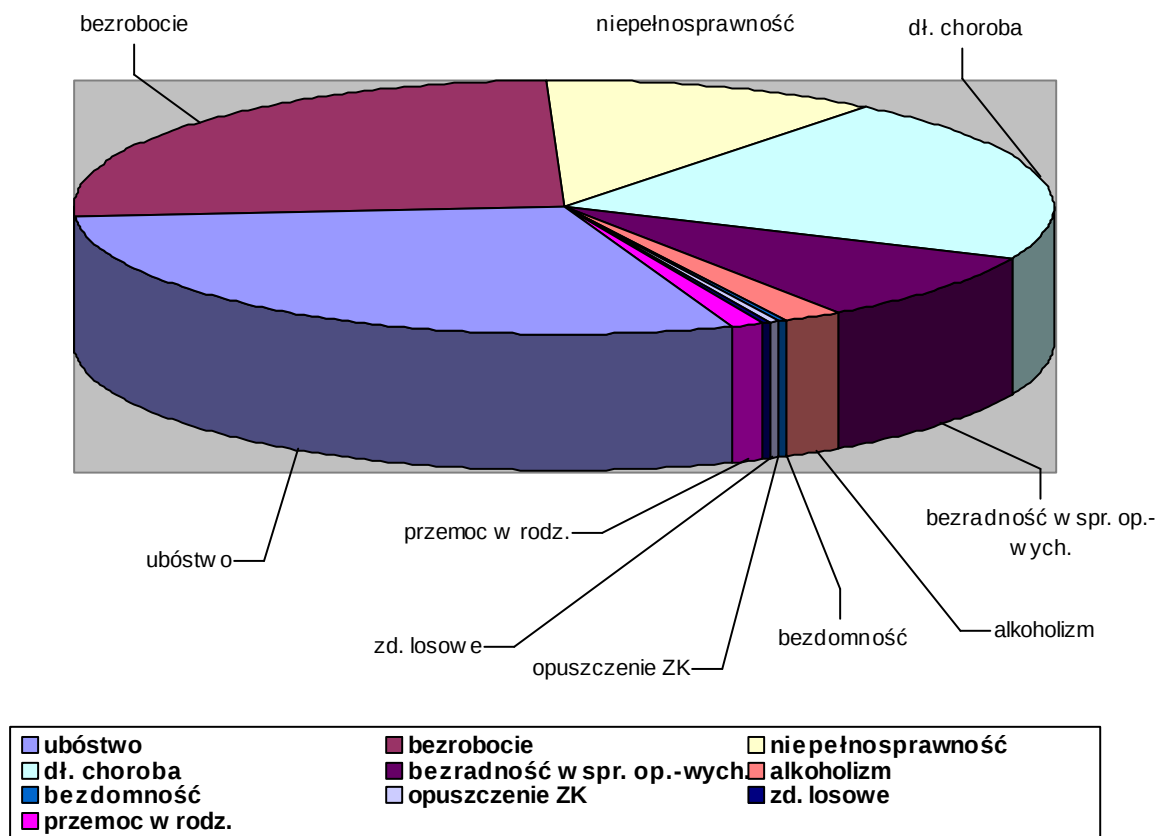
			ogółu mieszkańców (8961 mieszkańców)	ogółu mieszkańców (8978 mieszkańców)
1	ubóstwo	192 585	196 562- 6,27%	191 527- 5,87%
2	bezrobocie	178 485	159 426- 4,75%	174 456- 5,08%
3	niepełnosprawność	103 260	99 232- 2,59%	90 200- 2,23%
4	Długotrwała lub ciężka choroba	186 592	165 494- 5,51%	138 377- 4,20%
5	bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	51 198	52 189- 2,11%	43 155- 1,73%
6	alkoholizm	34 95	28 67- 0,75%	19 39- 0,43%
7	narkomania	-	1 1- 0,01%	-
8	Potrzeba ochrony macierzyństwa	101 brak danych	92 brak danych	85 brak danych
9	Potrzeba ochrony wielodzietności	65 brak danych	58 brak danych	52 brak danych
10	bezdromność	3 3	3 3- 0,03%	5 5- 0,05%
11	Opuszczenie zakładu karnego	9 15	8 18- 0,20%	6 6- 0,06%
12	Zdarzenie losowe	2 9	1 1- 0,01%	4 6- 0,06%
13	Kłęski żywiołowe	1	1	-
14	Przemoc w rodzinie – osoby doświadczające przemocy	5 19	6 25- 0,28%	4 18- 0,20%
15	Przemoc w rodzinie – osoby podejrzane o stosowanie przemocy	-	4	12

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej na rok 2012 dla gminy Zabłudów, s. 4-5

Jak wynika z powyższych danych największa ilość rodzin korzystających z pieniężnych świadczeń pomocy społecznej w gminie Zabłudów to rodziny: z problemem ubóstwa (w 2011r. – 196 rodzin; 2012r.- 191 rodzin), bezrobocia (2011r.- 159 rodzin; 2012r.- 174 rodzin) i długotrwałej choroby (2011r.- 165 rodzin; 2012r. 138 rodzin) oraz niepełnosprawności (w 2011r.- 99 rodzin, 2012r. – 90 rodzin) i potrzeby ochrony macierzyństwa (2011r.- 92; 2012r.- 85 rodzin). W ujęciu ustawy o pomocy społecznej z dnia 12.03.2004r. kwalifikowanie do świadczeń pomocy społecznej

odbywa się w oparciu o ustalenie dochodowej sytuacji rodziny, ustalenie problemów rodziny. U większości rodzin uzyskujących wsparcie MOPS, występują niskie dochody, poniżej ustawowego kryterium dochodowego kwalifikującego do świadczeń pomocy społecznej⁹ oraz problemy, które powodują trudną sytuację ekonomiczną rodziny tj. bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwałe choroby. Niejednokrotnie w danych rodzina występuje kumulacja kilku problemów jednocześnie.

Wykres 2. powody udzielania pomocy i udział % w stosunku do ogółu mieszkańców w 2012r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych w tabeli 28.

Kolejnym istotnym problemem społecznym wśród osób/rodzin zgłaszających się do MOPS w Zabłudowie jest niepełnosprawność. Na gruncie ustawy o pomocy społecznej definiowana jest jako całkowita niezdolność do pracy - całkowita niezdolność do pracy w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń **Społecznych** albo zaliczenie do I lub II grupy inwalidów lub legitymowanie się znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i **społecznej** oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹⁰.

Tabela 29. Świadczenia pomocy społecznej udzielone w MOPS w Zabłudowie – dane za 2010-2012r.

Lp.	Rodzaj pomocy	2010r.	2011r.	2012
-----	---------------	--------	--------	------

⁹ Art. 8 ust 1 ustawy z dnia 12.03.2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2013r., poz. 182 ze zm.)

¹⁰ art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 12.03.2004r. o pomocy społecznej (Dz.11111U. 2013r., poz. 182 ze zm.)

		ilość osób	ilość osób	ilość osób
Świadczenia pieniężne				
1	Zasiłek stały dla osoby samotnej	28	27	33
	Zasiłek stały dla osoby w rodzinie	3	3	5
	Razem:	31	30	38
2	Zasiłek okresowy z powodu niepełnosprawności	22	21	36
	Zasiłek okresowy z powodu bezrobocia	185	155	174
	Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby	57	57	44
	Zasiłek okresowy z tytułu utrzymania świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego	1	3	2
	Razem:	265	236	256
3	Zasiłki celowe	238	150	102
Świadczenia niepieniężne				
1	Usługi opiekuńcze	-	17	18
2	Posiłki:			
	- dzieciom	296	271	250
	- innym osobom (zwłaszcza samotnym, starszym, niepełnosprawnym)	5	7	11
	razem	301	278	261
3	Sprawienie pogrzebu	1	1	1
4	Odpłatność gminy za pobyt osób w Domu Pomocy Społecznej	21	23	20
5	Poradnictwo specjalistyczne	-	7	27
6	Praca socjalna	352	346	342
7	Interwencja kryzysowa	-	1	-
8	Kontrakt socjalny	21	-	45

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej na rok 2012 dla gminy Zabłudów, s. 6-9.

Dane liczbowe wskazują, że w okresie 2010-2012r. wzrosła liczba osób, które uzyskały prawo do zasiłku stałego z MOPS w Zabłudowie (w 2010r. –31 osób; 2013r. – 38 osób). Świadczenie powyższe przysługuje osobom całkowicie niezdolnym do pracy w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej. W danym okresie wystąpił także wzrost liczby biorców zasiłku okresowego, gdzie główną przesłanką ubiegania się o świadczenie był fakt wystąpienia niepełnosprawności (w 2010r. – 22 osób, 2013r. – 36 osób). Jeżeli chodzi o świadczenia niepieniężne, w gminie istnieją sytuacje wymogu zapewnienia opieki osobom starszym, niepełnosprawnym, przewlekle chorym wymagającym pomocy drugiej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w formie usług opiekuńczych. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12.03.2004r. dana forma pomocy jest udzielana osobom, zwłaszcza samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie zamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę

możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem¹¹. W 2012r. – tą formą pomocy objęto 18 osób. W gminie pojawia się także problem zapewnienia całodobowej opieki osobom starszym, samotnym, niepełnosprawnym, niemogącym samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, wymagających całodobowej opieki, którym gmina nie może zapewnić takiej opieki w formie usług opiekuńczych. W/w formę pomocy realizowano poprzez umieszczenie w domu pomocy społecznej o odpowiednim typie lub ponoszenie częściowej odpłatności za osoby już korzystające z tej formy pomocy- w 2010r. – 21 osób; w 2012r. 20 osób).

Tabela 30. Świadczenia rodzinne oraz zaliczka alimentacyjna i fundusz alimentacyjny w gminie Zabłudów w latach 2011-2013.

ŚWIADCZENIA RODZINNE	2011 liczba	2012 liczba	2013 liczba
Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne	495	476	442
Liczba rodzin pobierających zasiłek rodzinny	394	346	315
Wyszczególnienie – zasiłek rodzinny	155	130	124
- na 1 dziecko	130	132	111
- na 2 dzieci	76	57	51
- na 3 dzieci	28	27	29
- na 4 i więcej			
Dodatek do zasiłków rodzinnych z tytułu samotnego wychowywania dziecka	28	17	18
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	83	82	64
Zasiłki pielęgnacyjne	139	148	150
Specjalny zasiłek opiekuńczy	-	-	1
Świadczenie opiekuńcze	155	174	162
Dodatki do zasiłków rodzinnych z tyt. kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	23	23	21
ZALICZKA ALIMENTACYJNA			
Liczba wypłaconych zaliczek alimentacyjnych (dla osób w wieku 0-24 lat)	871	935	868
Liczba rodzin pobierających świadczenie funduszu alimentacyjnego (FA)	61	52	43
Liczba osób uprawnionych otrzymujących świadczenie z FA	74	75	65
Liczba dłużników alimentacyjnych w gminie Zabłudów			
Dłużnicy alimentacyjni w gminie	104	110	29

źródło: Sprawozdania kwartalne rzeczowo- finansowe z wykonania zadań z zakresu świadczeń rodzinnych Referatu Świadczeń Rodzinnych w Zabłudowie, Sprawozdania kwartalne zbiorcze z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (za IV kwartał 2011-2013r.).

¹¹ art. 50 ust 1-3 ustawy z dnia 12.03.2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2013r., poz. 182 ze zm.)

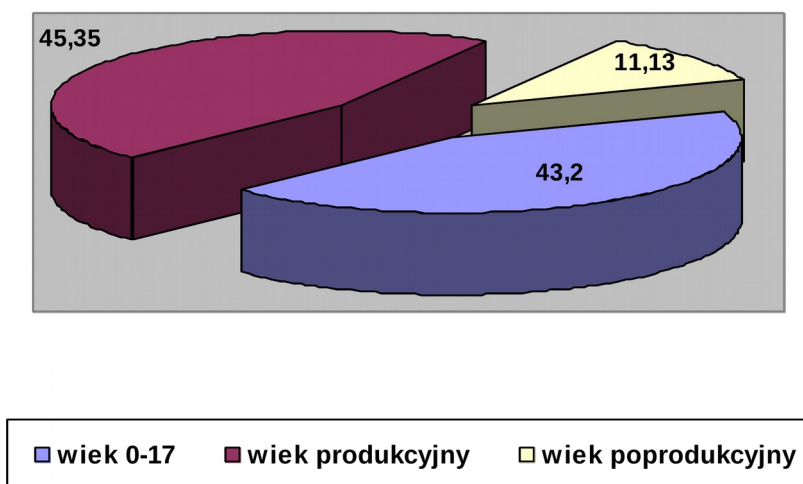
Osoby lub rodziny, gdzie występuje niepełnosprawność członka rodziny korzystają z świadczeń rodzinnych w MOPS w Zabłudowie. Dane zawarte w powyższej tabeli pokazują wzrost liczby przyznanych świadczeń osobom niepełnosprawnym w formie zasiłku pielęgnacyjnego w 2011r. 139- osób; w 2013r. – 150 osób; świadczenie opiekuńcze – w roku 2011r. przyznano dla 155 osób, w 2013r. – 162 osób.

Tabela 31. Pomoc społeczna i wsparcie udzielone mieszkańcom gminy wg grup ekonomicznych pod względem wieku.

Wiek ekonomiczny	2010		2011		2012	
	Liczba	%	liczba	%	liczba	%
Wiek 0-17	222	41,04	212		215	43,52
Wiek produkcyjny	249	46,03	230		224	45,35
Wiek emerytalny	70	12,93	50		55	11,13
razem	541	100	492		494	100

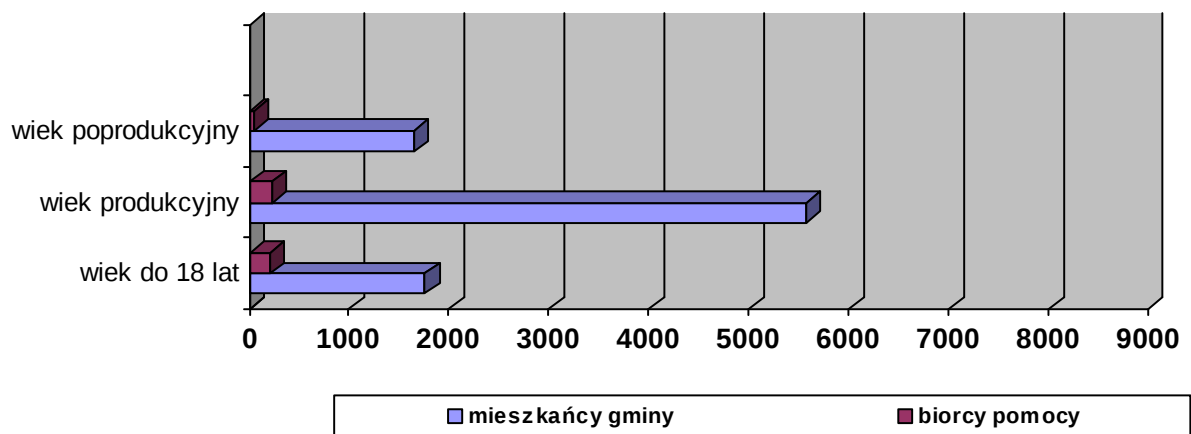
Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej na rok 2012 dla gminy Zabłudów, s. 6

Wykres 3. Pomoc i wsparcie udzielone mieszkańcom gminy Zabłudów wg grup ekonomicznych w roku 2012.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej na rok 2012 dla gminy Zabłudów, s. 6

Wykres 4. Biorcy pomocy wg grup ekonomicznych w stosunku o ogółu mieszkańców gminy Zabłudów w 2012r.

Źródło: Ewidencja ludności dane UM w Zabłudowie, Ocena zasobów pomocy społecznej na rok 2012 dla gminy Zabłudów, s. 6

Na terenie gminy zlokalizowany jest jeden Dom Pomocy Społecznej w Bobrowej, jednostka jest filią Domu Pomocy Społecznej w Białymstoku. MOPS w Zabłudowie świadczy pomoc w formie pracy socjalnej wobec mieszkańców DPS. Ponadto na terenie gminy Zabłudów są zlokalizowane mieszkania chronione (3 mieszkania), organem prowadzącym jest Starostwo w Białymstoku, decyzje kierujące wydaje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białymstoku. W mieszkaniach chronionych świadczona jest pomocy głównie dla osób i rodzin z powodu przemocy w rodzinie. MOPS w Zabłudowie zajmuje się udzielaniem świadczeń pomocy społecznej, w tym pracy socjalnej.

Od 2011r. MOPS w Zabłudowie zajmuje się obsługą administracyjną Interdyscyplinarnego Lokalnego Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Zabłudów (zwany LZI). Kierownik ośrodka sprawuje funkcję przewodniczącego LZI w Zabłudowie, pracownicy socjalni świadczą prace socjalną na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie, uczestniczą w posiedzeniach kwartalnych członków LZI (zespół został powołany Uchwałą Rady Miejskiej w Zabłudowie Nr VI/44/2014 z dnia 04 kwietnia 2011r.), posiedzeniach grup roboczych.

Od 2010 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej uczestniczy jako beneficjent środków z Unii Europejskiej, realizował działania na rzecz bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem zawodowo-społecznym biorców pomocy społecznej. W projekcie "Odnaleźć siebie - [program](#) wsparcia społeczno-zawodowego dla osób objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zabłudowie" udział wzięło 21 osób w 2010r. 35, w 2012 30 osób, a w 2013r. 25 mieszkańców. Na przełomie 2012 i 2014r. MOPS w Zabłudowie uczestniczy w projekcie Polskiego Stowarzyszenia Doradczego i Konsultingowego w Białymstoku „Klub Integracji Społecznej w Łapach i Zabłudowie”. Pracownicy MOPS (2 osoby) zawierają i prowadzą kontrakty socjalne z uczestnikami projektu, w 2012r. – 15 osób, w 2013r.- 20.osób, w 2014r. – 15 osób. Głównym celem ww. projektów jest pomoc bezrobotnym mieszkańcom i biorcom pomocy społecznej w powrocie do aktywności zawodowej, podniesienie kwalifikacji zawodowych, aktywizacja społeczna.

Kadra MOPS w Zabłudowie:

- 1 kierownik,
- 4 pracowników socjalnych,
- 1 pracownik referatu świadczeń rodzinnych,

- 1 księgową,
- 1 pracownik obsługi administracyjnej, pomocy materialnej dla uczniów, dodatków mieszkaniowych,
- w 2013r. – 1 asystent rodziny.

MOPS w Zabłudowie mieści się w Urzędzie Miejskim w Zabłudowie ul. Rynek 8, dysponuje 4 pomieszczeniami, w tym: 1- gabinet kierownika, 1- dział administracyjny, dodatków mieszkaniowych, pomocy materialnej uczniom, asystenta rodziny; 1- dział świadczeń rodzinnych i pracy socjalnej, 1- pracownicy socjalni, księgowość (1 pracownik) wraz z pracownikami działu księgowości UM w Zabłudowie. W ramach MOPS w Zabłudowie funkcjonuje Referat Świadczeń Rodzinnych, który realizuje zapisy ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów

MOPS w Zabłudowie współpracuje z Urzędem Miejskim w Zabłudowie, instytucjami w Białymstoku: ZUS, KRUS, Sądem Rejonowym, Sądem Okręgowym, Powiatowym Urzędem Pracy, Podlaskim Urzędem Wojewódzki, Miejskim Zespołem ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Prokuraturą oraz Posterunkiem Policji w Zabłudowie, Komisariatem Policji w Michałowie, GKRPA w Zabłudowie, Lokalnym Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przemocy w Rodzinie w Zabłudowie, Punktem Konsultacyjnym przy GKRPA w Zabłudowie, Dom Dziecka w Krasnem. Współpracuje także z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, firmami prywatnymi i instytucjami publicznymi z terenu woj. podlaskiego (spółdzielnie mieszkaniowe, szpitale, placówki oświatowe, lokalne stowarzyszenia i organizacje zajmujące się pomocą rodzinie, dzieciom, osobom starszym).

Tabela 32. Zasoby mieszkaniowe w gminie Zabłudów dane GUS w Białymstoku za 2011-2012r.

	2011	2012
Mieszkania*	3761	3811
Przeciętna powierzchnia użytkowa* 1 mieszkanie w m ²	76,5	77,1
Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	579	1417
Liczba lokali socjalnych	2	4
Mieszkania oddane do użytku	82	52 w tym w mieście -3
Zasoby mieszkaniowe w gminie Zabłudów w 2012r.		
Mieszkania	mieszkanie	3811
izby	izba	14653

*dane za 2011r. NSP 2011.

Źródło: Dane GUS w Białymstoku, Bank Danych Lokalnych GUS dot. miasta Zabłudów i obszaru wiejskiego Zabłudów, <http://www.stat.gov.pl>

3.2.2 Bezrobocie

Bezrobocie jest zjawiskiem braku pracy zarobkowej dla osób zdolnych do pracy i jej poszukujących i z różnych przyczyn nie mogących znaleźć zatrudnienia. Brak

pracy, to brak źródła dochodów pieniężnych, zmusza bezrobotnych do ilościowych ograniczeń w zakupach żywności i odzieży, a także w wyborze spędzania wolnego czasu. Rygor w dysponowaniu budżetem domowym, powoduje przymus stałego ustalania ważności zakupów.¹²

Pod pojęciem bezrobotnego można rozumieć osobę niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, a zarazem zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie¹³. Jest to szeroka definicja. Natomiast wąską stosują Urzędy Pracy (powiatowe lub wojewódzkie). Bezrobotnym w rozumieniu przepisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy¹⁴ jest osoba, która:

- ukończyła 18 rok życia (pełnoletnia),
- nie ukończyła 60 lat w przypadku kobiet i 65 lat w przypadku mężczyzn,
- aktualnie nie uczy się na żadnym szczeblu kształcenia lub nie jest skierowana na szkolenie przez PUP,
- jest zameldowana lub pozostaje w naszym kraju legalnie lub jej pobyt może zostać zalegalizowany (azyl polityczny, karta stałego lub czasowego pobytu, obywatele UE).

W aspekcie psychologicznym, bezrobotny, który przestaje być konsumentem wielu dóbr i usług, popada w stany frustracji, nieprzystosowania społecznego, bezsilności i niezadowolenia (abstrahując od oczywistych trudności materialno- ekonomicznych i socjalno- bytowych sytuacje bezradności, frustracji, braku zajęć mogą przyczyniać się do powstawania uzależnień, napięć rodzinnych włącznie z wystąpieniem przemocy lub innych społecznie nieakceptowanych zachowań). Utrata pozycji zawodowej i społecznej negatywnie rzutuje na rodzinę. Główny żywiciel traci prestiż u pozostałych członków rodziny. Duży wpływ na psychikę bezrobotnego ma długość pozostawania bez pracy. Osoby pozostające bez pracy dłużej niż rok, przeważnie są w stanie silnej depresji doszukując się w sobie defektu, który powoduje brak sukcesu w znalezieniu pracy.¹⁵

Bezrobotni to osoby znajdujące się w różnych sytuacjach życiowych, które pozostają bez pracy z odmiennych powodów. W literaturze przedmiotu wyróżnia się kilka typów bezrobocia:

- ze względu na wiek i staż pracy:
 - o absolwenci szkół podstawowych nie podejmujący dalszej nauki (osoby bez przygotowania zawodowego),
 - o absolwenci szkół średnich i wyższych nie mogący znaleźć pracy zgodnie z wyuczoną specjalnością w pobliżu miejsca zamieszkania (brak środków finansowych na dojazdy, wynajęcie mieszkania),
 - o brak kilkunastu lat do osiągnięcia wieku emerytalnego (osoby przed 60-tym rokiem życia),
 - o bezrobotni z wieloletnim stażem zawodowym, którzy tuż przed osiągnięciem wieku emerytalnego utracili możliwość etatowej pracy;
- bezrobotni ze stażem ok. 20 lat, ze względu na sytuację życiową i aspiracje zawodowe:
 - o bezrobotni, którzy chcą pracować, realizować swe aspiracje życiowe zgodnie z wyuczonym zawodem i zdobyta praktyką,
 - o bezrobotni, którzy chcą zarobić, bez względu na ambicje czy aspiracje zawodowe, a nawet czy osiągną to legalnie czy też nie;

¹² Leksykon Pedagogiki Socjalnej- teorii i metodyki pomocy społecznej, Jan Frątczak, Bydgoszcz 2000, s. 20-21

¹³ Wokół ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, Problemy Społeczne, 2003, nr 2, s.9.

¹⁴ Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. Dz. U. Nr 123, poz. 776.

¹⁵ Leksykon Pedagogiki Socjalnej - teorii i metodyki pomocy społecznej, Jan Frątczak, Bydgoszcz 2000, s. 24

- o bezrobotni, którzy muszą zarobić, aby utrzymać wielodzietną rodzinę bez względu na aspiracje zawodowe, zainteresowania, umiejętności,
- o bezrobotni uzyskujący pomoc od rodziny (bezrobocie nie jest dla nich dramatem życiowym);
- o bezrobotni bez wykształcenia i przygotowania zawodowego, łatwo przystosowujący się do zmian w różnych specjalnościach prac fizycznych;
- w aspekcie psychologicznym, etycznym:
 - o uczciwi, pracowici, chętni, spolegliwi, nastawieni pozytywnie do konieczności zmiany orientacji zawodowej (przekwalifikowania zawodowego),
 - o nieuczciwi, których można określić jako „kombinatorów”, „spryciarzy”.¹⁶

W literaturze przedmiotu wyróżnia się bezrobocie dobrowolne i przymusowe. Dobrowolne występuje wówczas, gdy poszukujący pracy podjęliby ją jedynie przy wyższym poziomie płac realnych. Przymusowe dotyczy sytuacji, w której poszukujący pracy nie mogą jej uzyskać, pomimo, iż przy danym poziomie płac realnych chcieliby ją podjąć¹⁷. Na uwagę zasługuje jeszcze jedno rozróżnienie ze względu na przyczyny: bezrobocie strukturalne (ma charakter trwały), bezrobocie frykcyjne (nazywane bezrobociem naturalnym, krótkookresowe). Bezrobocie frykcyjne jest związane z normalnym przepływem pracowników między zakładami pracy, nie narusza stanu równowagi na rynku pracy, nie wynika z masowego i trwałego braku wolnych miejsc pracy, jest rezultatem swobody wyboru rodzaju pracy i związanej z tym zmiany zakładu pracy. Wyzwała pozytywne skutki ekonomiczne (nadwyżka wolnej siły roboczej, redukcja ukrytego bezrobocia) i psychologiczne (wyzwała konkurencję między poszukującymi pracy, dbałość o wybór zawodu i podnoszenie kwalifikacji; redukcje samowolnych porzuceń pracy; podnosi poszanowanie i dyscyplinę pracy). W przeciwieństwie do bezrobocia frykcyjnego, bezrobocie długookresowe wywołuje zwłaszcza skutki negatywne, uznaje się taką sytuację za zjawisko patologiczne, świadczące o ułomności całego systemu gospodarczego. Pozbawia człowieka realizacji potrzeby pracy, uniemożliwia w ten sposób realizację podstawowych funkcji zatrudnienia tj. ekonomicznej, dochodowej, społecznej. Negatywne skutki ekonomiczne to: nie wykorzystanie potencjału pracy jako czynnika wzrostu gospodarczego, obniżenie materialnego poziomu życia osób/rodzin (ubóstwo), wzrost wydatków budżetowych na zasiłki dla bezrobotnych, świadczenia socjalne, przeciwdziałanie bezrobociu; emigrację wysoko wykształconych kadr. Wśród negatywnych skutków psychospołecznych występują: frustracja jednostek grup spowodowana niemożnością włączenia się w nurt społecznego procesu pracy i wiążące się z tym poczucie nieprzydatności; frustracja długotrwała powoduje pogorszenie zdrowia fizycznego i psychicznego (skrócenie długości życia, samobójstwa, choroby somatyczne i problemy psychiczne powodowane ciągłym niepokojem, lękiem, stresem, przygnębieniem, przeżywaniem poczucia beznadziejności własnej sytuacji); patologie społeczne (alkoholizm, narkomania, różne formy przestępczości).

Tabela 33. Dane o rynku pracy w 2012r. Gmina miejsko-wiejska Zabłudów wg danych GUS w Białymstoku.

¹⁶ Leksykon..., ibidem, s. 23-24

¹⁷ Teoria pracy socjalnej, Jan Frątczak, Bydgoszcz 2000r., s. 42

	Powiat Białostocki	Gmina Zabudów	
		liczba	% do ogółu mieszkańców w gm. Zabudów 2012r.
Pracujący*	16774	666	7,42
Bezrobotni zarejestrowani:	8658	567	6,32
W tym kobiety w%	43,3	40,0 (około 227osób)	2,53
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	9,4	9,9	-
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym w %	8,7	8,7	

*dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba przekracza 9 osób, bez osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Źródło: Dane GUS w Białymstoku za rok 2012, <http://www.stat.gov.pl/>

Tabela 34. Procentowy udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym danej gminy wg danych PUP w Białymstoku (stan IX 2013r.)

Lp.	Nazwa gminy	% udziału bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym gminy
1.	Choroszcz	7,6%
2.	Czarna Białostocka	10,1%
3.	Dobrzyniewo Duże	7,9%
4.	Gródek	13,1%
5.	Juchnowiec Kościelny	8,5%
6.	Łapy	11,7%
7.	Michałow	11,2%
8.	Poświętne	8,6%
9.	Supraśl	8,8%
10.	Suraż	7,8%
11.	Turośń Kościelna	8,0%
12.	Tykocin	7,5%
13.	Wasilków	9,7%
14.	Zabudów	10,4%
15.	Zawady	4,8 %

Źródło: Informacja o sytuacji na rynku pracy w PUP w Białymstoku od I do IX 2013r. ,
<http://pup.bialystok.pl>

Tabela 35. Liczba bezrobotnych w poszczególnych miastach i gminach.

Lp.	Miasta/Gminy (m/g)	Liczba bezrobotnych ogółem	w tym kobiety
1.	m. Białystok	17 126	7 896
2.	m. Choroszcz	250	95
3.	g. Choroszcz	445	203
4.	m. Czarna Białostocka	643	318
5.	g. Czarna Białostocka	129	55
6.	g. Dobrzyniewo Duże	434	190
7.	g. Gródek	444	193
8.	g. Juchnowiec Kościelny	830	365
9.	m. Łapy	1 326	576
10.	g. Łapy	406	165
11.	m. Michałowo	256	01
12.	g. Michałowo	219	89
13.	g. Poświętne	187	104
14.	m. Supraśl	294	113
15.	g. Supraśl	508	222
16.	11. m. Suraż	50	23
17.	g. Suraż	44	17
18.	12. g. Turośń Kościelna	290	129
19.	13. m. Tykocin	114	48
20.	g. Tykocin	185	80
21.	m. Wasilków	651	314
22.	g. Wasilków	279	128
23.	m. Zabłudów	195	86
24.	g. Zabłudów	399	174
25.	16. g. Zawady	84	39
	Razem	25 788	11 723

Źródło: Informacja o sytuacji na rynku pracy w PUP w Białymstoku od I do IX 2013r. ,
<http://pup.bialystok.pl>

Na miesiąc wrzesień 2013 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białymstoku było zarejestrowanych 25 788 osób.

Największą liczbę bezrobotnych na koniec września 2013 r. odnotowano w:

- g. Łapy - 1 732 osoby,
 - g. Wasilków - 930 osób,
 - g. Juchnowiec Kościelny - 830 osób,
 - g. Supraśl - 802 osoby,
 - g. Czarna Białostocka - 772 osoby.
- natomiast najmniejszą w:

□ g. Zawady - 84 osoby,

□ g. Suraż - 94 osoby.

W Gminie Zabłudów na koniec września 2013r. zarejestrowano 594 osoby bezrobotne, co stanowi **10,4%** wszystkich mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym. Bezrobotni stanowią **6,59%** ludności gminy (do ustalenia odsetka przyjęto liczbę ludności gminy 2013r. – 9009 osób). W mieście zarejestrowano 195 osób bezrobotnych, co stanowi **12,07%** osób w wieku produkcyjnym zamieszkujących w mieście (kobiet – 86, mężczyzn 109 osób), na terenach wiejskich zarejestrowano 399 osób bezrobotnych, co stanowi **9,97%** mieszkańców wsi w wieku produkcyjnym (kobiet- 174, mężczyzn- 225 osób). Dane pokazują, że wśród bezrobotnych przeważają mężczyźni, większa liczba osób w wieku aktywności zawodowej pozostaje bez zatrudnienia w mieście niż na wsi. Biorąc pod uwagę ww. wskaźnik należy stwierdzić, że 10,4% bezrobotnych w gminie Zabłudów jest w porównaniu do innych gmin powiatu raczej wysoki. Lokuje gminę Zabłudów na 4 miejscu udziału bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym tj. Łapy - 11,7%, Michałowo -11,2%, Czarna Białostocka -10,1%.

3.2.3. Problem uzależnień- alkoholizm

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zabłudowie (GKRPA) realizuje działania wynikające z ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 r o przeciwdziałaniu narkomanii. Realizacja zadań własnych gminy z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom przebiegała zgodnie z przyjętym przez Radę Miejską w Zabłudowie Gminnymi Programami Przeciwdziałania Alkoholizmowi na dany rok, które są rokrocznie uchwalane aktem prawa obowiązującego na terenie gminy. GKRPA realizuje działania w zakresie profilaktyki ochrony zdrowia. Do działań związanych z profilaktyką w sensie ustawowym należy też zaliczyć działania promujące zdrowie, leczenie oraz pomoc rodzinom w radzeniu sobie z alkoholizmem jej członka (współuzależnienie). Działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom w gminie realizowane są poprzez m.in.: organizowanie dostępu do pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i współuzależnionych w Punkcie Konsultacyjnym i Punkcie Konsultacyjno Diagnostycznym w Zabłudowie; prowadzenie profilaktycznej działalności o charakterze edukacyjnym i informacyjnym dla dzieci i młodzieży poprzez projekty cykliczne przy współpracy ze szkołami „Edukacja zdrowotna w klasach I-III” ; klub wolontariusza „Złote serce”, projekt edukacyjny „W mojej gminie są rycerze”, projekt „Aktywnie po zdrowie”; dofinansowanie wypoczynku letniego i zimowego dzieciom i młodzieży typu zajęcia w ramach „Zielonej Szkoły”, wyjazdy na spektakle, wycieczki szkolne; imprezy okolicznościowe: święto rodziny „ Kochanych rodziców mam”.

Życie osoby uzależnionej jest skoncentrowane wokół patologicznego picia alkoholu, prób zaprzestania, ograniczania picia, załamywania się tych prób. Uzależnienie od alkoholu polega na niezdolności do kontrolowania picia i jest podstawową chorobą, z którą alkoholik nie może sobie sam poradzić i której obecności zaprzecza oraz nie chce się leczyć¹⁸. U uzależnionych występuje wiele poważnych zaburzeń zdrowia, typowe uszkodzenia dotyczą: wątroby, przewodu pokarmowego, układu krążenia i endokrynnego, odpornościowego i nerwowego. Uzależnienie od alkoholu przyczynia się do występowania: chorób nowotworowych, wypadków, inwalidztwa, zażywany w okresie ciąży może powodować uszkodzenie

¹⁸ Ludzie z problemami alkoholowymi w: Teoria Pracy Socjalnej, Jan Frątczak, Bydgoszcz 2000r., s. 22

plodu. Zwiększa ryzyko zgonu, powoduje uszkodzenie funkcjonowanie społecznego i zawodowego powodując zjawiska tj.: stosowanie przemocy w stanie intoksykacji, absencja, utarta pracy, kłopoty z prawem, kłótnie i awantury oraz inne trudności rodzinne, towarzyskie¹⁹.

Uzależnienie członka rodziny powoduje zaburzenia w funkcjonowaniu wszystkich członków rodziny (pełnieniu ról społecznych, relacje wewnątrzrodzinne, funkcjonowanie poza rodziną), wprowadza niepokój, chaos i zamęt, cierpienie, bezradność, deprivację potrzeb (czasem nawet elementarnych potrzeb tj. pożywienie, ubranie, sen), które mogą popychać niepijących członków rodziny do podejmowania zachowań ryzykownych (upijania się by poczuć stan ulgi, nadmiernego zażywania leków uspakajających)²⁰ i nieakceptowanych społecznie (np. wagary, wandalizm). Z całą pewnością uzależnienia przyczyniają się do rozpadu życia rodzinnego i stanowią poważne zagrożenia dla rozwoju dzieci i młodzieży wychowujących się w rodzinach dotkniętych tym problemem.

Współuzależnienie dotyczy współmałżonków, rodziców, dorastających dzieci i innych najbliższych ofierze nałogu. Polega na koncentrowaniu swojego życia wokół alkoholu, ciągłe myślenie o tym, czy on się dziś napije, czy nie; co jeszcze można zrobić, by się nie napił, jak się zachować gdy przyjdzie pijany. Życie tych osób przestaje być zależne od ich decyzji, a zaczyna zależeć od alkoholika, alkoholu²¹.

Obszary działania GKRPA w Zabłudowie obrazują w pewnej mierze skalę problem w gminie.

Tabela 36. Pomoc terapeutyczna dla osób uzależnionych w Punkcie Konsultacyjnym w Zabłudowie w latach 2011-2013.

Porady	2011	2012	2013
Porady ogółem:	789	468	315
w tym	79	59	38
-osób zgłaszających się po raz pierwszy,	10,01%	12,61%	12,06%
- osób skierowanych przez GKRPA, zobowiązanych przez Sąd	198 25,10% wszystkich porad	*	152 48,25% wszystkich porad
- osób zgłaszających się dobrowolnie	30	*	*
-pacjenci z wydanym skierowaniem na leczenie do szpitala i na leczenie ambulatoryjne	11	*	*
-współuzależnieni	15 1,9% wszystkich porad	12 2,56%	*
Uzależnieni	456	*	*
GKRPA w Zabłudowie			

¹⁹ Ibidem, s. 27

²⁰ Pułapka współuzależnienia, Wanda Sztander, IPZ, Warszawa 2006.

²¹ Ibidem, s. 6-7

Ilość wniosków o przeprowadzenia rozmów profilaktyczno motywujących/ilość przeprowadzonych rozmów	77	39	62
Wnioski do Sądu o wszczęcie postępowania wobec osób uzależnionych OGÓŁEM:	*	8	35
W tym: z wniosku rodziny	27	26	35
Posterunku Policji	15	2	4
MOPS w Zabłudowie	3	8	17
LZI w Zabłudowie	-	-	5
Sąd Rejonowy w Białymstoku	-	-	1
Prokuratura w Białymstoku	1	-	-
Pedagog szkolny	2	-	-
Inne	-	3	-

* brak wyodrębnionych danych.

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Przeciwdziałania Narkomanii Gminy Zabłudów w latach 2011-2013.

Punkt Konsultacyjny prowadzony przez psychiatrę dr Siduna. W punkcie pomoc znalazły osoby uzależnione, współuzależnione oraz osoby będące w kryzysie w zakresie podnoszenia wiedzy o chorobie alkoholowej, sposobie radzenia sobie z problemem alkoholowym radzenia sobie w trudnych sytuacjach.

Tabela 37. Punkt Konsultacyjno Diagnostyczny w UM w Zabłudowie w latach 2012-2013.

Porady	2012	2013
Ogółem	70	156
dotyczące problemu alkoholowego	-	20
Związane z przemocą	-	23
Zdrowia psychicznego	-	6
Problemy rodzinne i wychowawcze	35	107 68,59% wszystkich porad
Ilość spotkań grupowych z uczniami Gimnazjum w Zabłudowie	-	5
W szkołach	40	-
Uczniowie	20	-

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Przeciwdziałania Narkomanii Gminy Zabłudów w latach 2011-2013.

Zadaniem Komisji zgodnie z wymogami ustawowymi jest inicjowanie zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia

odwykowego. Dodatkowo Komisja podczas posiedzeń każdorazowo podejmowała czynności mające na celu zmotywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego oraz do uświadomienia im specyfiki choroby alkoholowej.

Od maja 2012r. w UM w Zabłudowie funkcjonuje Punkt Konsultacyjno Diagnostyczny gdzie mieszkańcy gminy mogą uzyskać porady psychologa, pełni on także dyżury w szkołach, świadczy pomoc na rzecz uzależnionych, współuzależnionych, osób doświadczających i stosujących przemoc w rodzinie, w kwestii problemów rodzinnych i wychowawczych. Z wyżej zamieszczonej tabeli wynika, że liczba porad wzrosła ponad dwukrotnie w 2013r. Aż 68,59% wszystkich porad dotyczyła problemów rodzinnych i wychowawczych. W roku 2013r. znacznie wzrosła liczba skierowanych spraw do Sądu Rejonowego w Białymstoku w przedmiocie zobowiązania do leczenia w warunkach stacjonarnych (w 2012r.- 8 wniosków, w 2013r. 35 wniosków) najczęściej ze strony rodziny, MOPS w Zabłudowie, Policji.

Z powyższej tabeli wynika, że ogólnie uległa zmniejszeniu liczba porad w PK w Zabłudowie. Jednocześnie wzrósł odsetek osób zgłaszających się po raz pierwszy do PK (w 2011r.- 10,01%; 2012r. – 12,61%). W większości po porady oraz w celu kontynuowania leczenia w warunkach ambulatoryjnych zgłaszają się osoby zobligowane przez GKRPA i Sąd Rejonowy w Białymstoku. Udział tej grupy odbiorców porad w PK jest największy i pomimo spadku ogólnej liczby porad (2011r.-789, 2013r. – 317) ich odsetek w 2013r. wynosi 48,25%, co oznacza, że co druga osoba podejmuje leczenie niedobrowolnie i bez udziału ww. instytucji nie zgłosiliby się na leczenie. Niewielka ilość porad dotyczyła członków rodzin dotkniętych problemem uzależnień. Jeżeli chodzi o działania GKRPA w Zabłudowie skierowanych do dzieci i młodzieży to są to działania o charakterze edukacyjnym, informacyjnym i profilaktycznym. Swoim oddziaływaniem obejmują wszystkie szkoły w gminie i docierają nie tylko do dzieci i młodzieży ale także do rodziców i ogółu środowiska lokalnego gminy.

Tabela 38. Współdziałanie GKRPA w Zabłudowie z lokalnymi instytucjami w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania uzależnień wśród dzieci młodzieży w gminie Zabłudów w 2013r.

Lp.	Instytucje/grupa docelowa	Nazwa projektu/programu
1.	Gimnazjum w Zabłudowie (GM) - odbiorcy: uczniowie kl. I GM i kl. VI SP i rodzice. Cel- kształtowanie prozdrowotnych nawyków, aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety.	Projekt profilaktyczny „Bezpieczny Nastolatek”
2.	SP w Rafałówce. - odbiorcy: uczniowie. Cel- przybliżenie zasad zdrowego żywienia, konsekwencje i stanowisko wobec uzależnień, czas wolny (sport, zachowania prozdrowotne)	„Edukacja zdrowotna w klasach I-III”
3.	SP Rafałówka - odbiorcy: uczniowie, rodzice, środowisko lokalne. Cel- uwrażliwienie na potrzeby innych, udział w akcjach charytatywnych.	Klub wolontariusza „Złote serca”
4.	Gimnazjum w Zabłudowie - odbiorcy: młodzież oraz uczniowie SP w Zabłudowie. Cel- promowanie wartości rodzinnych i zasad obowiązujących w społeczeństwie, czas wolny,	„W mojej gminie są rycerze”

	kultywowanie tradycji rodzinnych.	
5.	SP w Dobrzyniówce - odbiorcy: uczniowie szkoły. Cel- aktywne sposoby spędzania czasu wolnego w gronie innych, zasady zdrowego żywienia, budowanie więzi koleżeńskich, przeciwdziałania depresji, alienacji i zachowaniom ryzykownym.	„Aktywnie po zdrowie”
6.	SP w Białostoczku - odbiorcy: uczniowie, rodzice, kadra pedagogiczna. Cel- spędzanie czasu wolnego bez używek, integracja uczestników.	„Kochanych rodziców mam”
7.	Zespół Szkolno Przedszkolny w Zabłudowie (ZSP) - odbiorcy- osoby z rodzin zagrożonych problemem uzależnień. Cel- zajęcia edukacyjne, rozbudzanie potrzeb kulturalnych.	Finansowanie udziału w „Zielonej Szkoły”
8.	ZSP w Zabłudowie - odbiorcy: uczniowie.	Dofinansowanie wyjazdu na spektakle, sfinansowanie wyjazdu na wycieczkę szkolną
9.	GM w Zabłudowie	Amnesty International „Maraton pisania listów” w obronie jednostki.
10.	MOAK w Zabłudów, sołtys wsi Kuriany	Ferie zimowe w Kurianach, Zajęcia wakacyjne w Świetlicy Wiejskiej w Kurianach.
11.	Sołtys wsi Folwarki Małe	Zajęcia wakacyjne dla dzieci z programem opiekuńczo- wychowawczym z elementami profilaktyki uzależnień.
12.	Sołtys wsi Rafałówka, Dom Kultury w Rafałówce	Akcja letnia w Rafałówce
13.	Sołtys i Rada Sołecka wsi Rafałówka	Festyn Rodzinny „Bawmy się Razem”
14.	Świetlica Wiejska w Halickich	Piknik rodzinny „Mama Tata i Ja 2013”
15.	Klub sportowy Podlasie	Wakacyjny obóz profilaktyczno sportowy w Augustowie (dofinansowanie)
16.	Parafia Prawosławna w Zabłudowie	Dofinansowanie zabawy choinkowej dzieciom
17.	Przejazd dzieci na kolonie w Rybakach	dofinansowanie
18.	Organizacja I Biegu Ulicznego GKRPA	Dofinansowanie „My biegniemy-biegaj z nami”
19.	GKRPA	Dofinansowanie do przejazdu – Sanktuarium Maryjnego w Szczawnicy i Częstochowie.
	Stowarzyszenia „DROGA” w Białymstoku Caritas Archidiecezji Białostockiej - odbiorcy: 20 dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień, ubóstwem, inne problemy.	Sfinansowanie wraz z MOPS w Zabłudowie wyjazdu dzieci na kolonie wakacyjne do Jastarni.

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Przeciwdziałania Narkomanii Gminy Zabłudów 2013r.

3.2.4. Przemoc w rodzinie

W świetle ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie za przemoc uznaje się jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną,

powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą²².

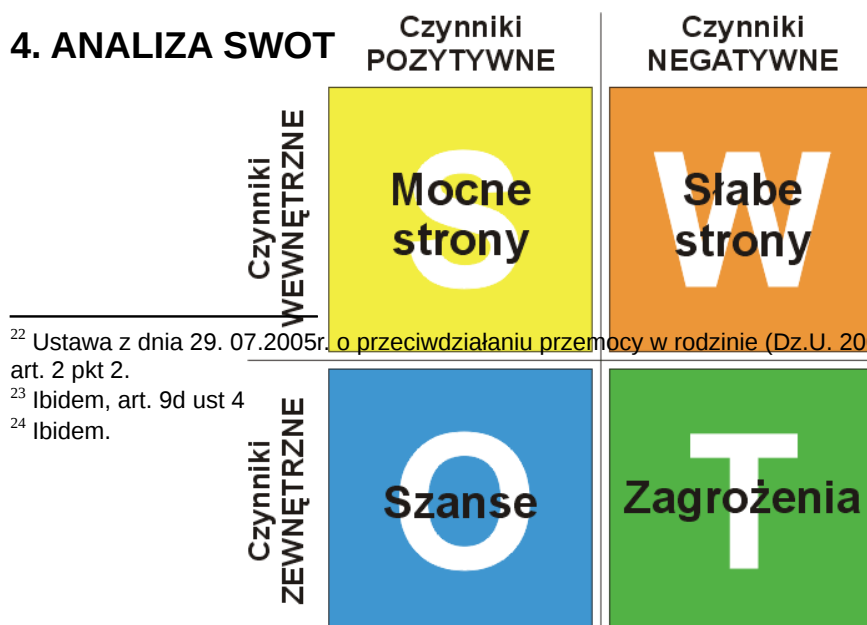
Tabela 39. Prowadzone procedury „Niebieskie Karty”²³ w 2011-2013 przez Lokalny Zespół Interdyscyplinarny ds. Rozwiązywania Przemocy w Rodzinie.

działania LZI	2011	2012	2013
Wszczęte procedury	6	12	20
Izolowanie osób podejrzanych o stosowanie przemocy	2	4	3
udzielenie informacji sprawcom przemocy	5	12	19
Przeprowadzenie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu	5	11	18
Wnioski do Sądu o leczenie	3	7	4

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Pomocy Ofiarom Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2013

Wszczęcie procedury "Niebieskie Karty" następuje przez wypełnienie formularza "Niebieska Karta" w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzania stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie²⁴.

4. ANALIZA SWOT

²² Ustawa z dnia 29. 07.2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2005r., nr 180, poz. 1493 ze zm.), art. 2 pkt 2.

²³ Ibidem, art. 9d ust 4

²⁴ Ibidem.

Analiza SWOT na poziomie ogólnym jest procedurą analityczną pozwalającą na gromadzenie i porządkowanie danych oraz przejrzystą ich prezentację. Na potrzeby stworzenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Analizę SWOT potraktowano jako narzędzie analizy strategicznej służące do określania najlepszych kierunków rozwoju Gminy Zabłudów. Metoda ta opiera się na zestawieniu zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań Gminy Zabłudów uwzględniając wszystkie struktury zarządcze i organizacje pozarządowe, jak również współpracę między tymi organizacjami. Analiza ta pozwala również określić szanse i zagrożenia, jakie tkwią w wiejskim środowisku, a objawiają się pod postacią procesów i zjawisk społecznych.

Identyfikacja czynników, które mogą wpływać na funkcjonowanie Gminy Zabłudów określono według schematu Analizy SWOT w czterech grupach:

S – Strengths – Mocne strony (wewnętrzne – pozytywne).

Identyfikacja mocnych stron wynika ze znajomości przedmiotu analizy. Przedstawienie pozytywnych zasobów, wszystko to co stanowi atut, przewagę czy zaletę Gminy Zabłudów

W – Weaknesses – Słabe strony (wewnętrzne – negatywne).

Są to negatywne zjawiska wpływające na ograniczenie szans rozwojowych Gminy, na które można mieć wpływ. Wszystko to co stanowi słabość, barierę, czy wadę analizowanych aspektów funkcjonowania Gminy Zabłudów.

O – Opportunities – Szanse (zewnętrzne – pozytywne).

Należy znaleźć w otoczeniu kluczowe czynniki, które pozwolą na utrzymanie pozycji lub jej ekspansję, a jednocześnie osłabiają zagrożenia. Szanse mają pozytywny wpływ na rozwój i pokonanie barier płynących z otoczenia.

T – Threats – Zagrożenia (zewnętrzne – negatywne).

To kluczowe czynniki, które mają negatywny wpływ przede wszystkim na utrzymanie pozycji, jak również na perspektywy rozwoju społecznego i gospodarczego Gminy Zabłudów. Skuteczna ich identyfikacja jest podstawą opracowania prawidłowej strategii.

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie sił i słabości Gminy Zabłudów w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał

to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabość to problemy i ograniczenia do pokonania.

Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szansa to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

Tabela 40. Analiza SWOT

Gospodarka, Infrastruktura, Oświata, Turystyka, Sport	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - korzystne położenie gminy Zabłudów - bliskie usytuowanie dużej aglomeracji miasta Białystok - intensywny rozwój budownictwa jednorodzinnego w gminie, - dobrze rozwinięta baza sportowa - hala sportowa, obiekty sportowe w mniejszych miejscowościach - większe zainteresowanie mieszkańców gminy w inicjatywach społecznych, - koła zainteresowań organizowane dla dzieci i młodzieży - dobrze rozwinięta sieć handlowa 	<ul style="list-style-type: none"> - słabo rozwinięta baza gastronomiczna i noclegowa, - słabo rozwinięta turystyka, - duża liczba bezrobotnych absolwentów szkół, - niewystarczająca baza mieszkań - socjalnych i komunalnych, - zły stan techniczny dróg gminnych i części ulic, - brak sieci kanalizacyjnej - słabo rozwinięta sieć gazowa - brak terenów uprzemysłowionych z przeznaczeniem na tworzenie nowych miejsc pracy
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - dostęp samorządu do funduszy unijnych, - bliskość aglomeracji Białostockiej 	<ul style="list-style-type: none"> - migracja ludzi młodych do większych miast - narastające dysproporcje nauczania i edukacji społeczeństwa - malejąca ilość uczniów w szkołach na terenie gminy
Środowisko społeczne	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - duża ilość osób w wieku produkcyjnym - działanie i zaangażowanie władz lokalnych oraz organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania środków finansowych - duża ilość ofert spędzania wolnego czasu dzieci, młodzieży i dorosłych, w tym zajęcia sportowe, artystyczne oraz wiejskie świetlice środowiskowe - migracji do gminy ludności napływającej, 	<ul style="list-style-type: none"> - stale utrzymująca się na dość wysokim poziomie liczba osób długotrwale bezrobotnych - efekt starzenia się społeczeństwa - brak nowych miejsc zatrudnienia - migracja młodych ludzi do dużych aglomeracji miejskich
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - rozwijający się sektor organizacji Pozarządowych; - zmiany prawa dające większe możliwości działania samorządom i obywatelom na szczeblu lokalnym; - zwiększanie poziomu aktywizacji zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem z rynku pracy - możliwość pozyskiwania i wykorzystania przez jednostki samorządu terytorialnego i organizacje pozarządowe środków zewnętrznych na realizację programów rozwiązywania problemów społecznych - podnoszenie świadomości społeczności lokalnej w zakresie profilaktyki uzależnień, ochrony 	<ul style="list-style-type: none"> - pogłębianie się zjawiska starzenia się społeczeństwa lokalnego - pogłębiające się zróżnicowanie poziomu życia i zamożności społeczeństwa; - wzrost zagrożenia rozwojem zjawisk patologicznych szczególnie narażeni są ludzie młodzi oraz dzieci.

zdrowia, przeciwdziałania przemocy, itp.	
Pomoc społeczna UZALEŻNIENIA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - działanie Punktów Informacyjno - Konsultacyjnych, w którym osoby uzależnione mogą korzystać z porad specjalistów; - dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych; - wspieranie instytucji i organizacji zajmujących się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień, - opracowanie, finansowanie i wdrażanie gminnych programów profilaktycznych - organizowanie i współorganizowanie debat, współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi i osobami fizycznymi w rozwiązywaniu problemów uzależnień, - organizacja i współorganizacja imprez propagujących zdrowy styl życia, 	<ul style="list-style-type: none"> - brak bazy leczenia odwykowego w tym miejsc pobytu ofiar przemocy, - brak chęci włączenia się społeczeństwa lokalnego w działalność pomocową w środowisku lokalnym - ograniczona współpraca z Kościołami
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - organizowanie interdyscyplinarnych szkoleń dla policjantów i pracowników socjalnych członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na temat programów interwencji wobec przemocy domowej i współpracy służb publicznych; - problem uzależnienia traktowany jako problem społeczny, - inicjowanie działań zmierzających do animacji i aktywizacji środowiska lokalnego w niesieniu pomocy osobom z problemem alkoholowym i przemocy 	<ul style="list-style-type: none"> - biurokracja przy pozyskiwaniu środków z UE oraz innych podmiotów administracji samorządowej i rządowej - łatwy dostęp młodzieży i dzieci do alkoholu - niewystarczająca możliwość sprostania w dziedzinie uzależnień; - oznaki bezsilności i bezradności w społeczeństwie lokalnym
Kwestia osób bezrobotnych	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości - tendencja spadkowa stopy bezrobocia - podnoszenie kwalifikacji przez osoby długotrwale bezrobotne - działanie i zaangażowanie władz lokalnych w pozyskiwanie źródeł finansowania możliwości podnoszenia kwalifikacji i reorientacji zawodowej mieszkańców - współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w celu aktywizacji osób bezrobotnych - prace społeczno –użyteczne oraz staże zawodowe, zatrudnienie interwencyjne 	<ul style="list-style-type: none"> - występujące długotrwałe bezrobocie, - brak wystarczających środków finansowych na realizację zadań pomocy społecznej - zjawisko osłabienia instytucji rodziny w społeczności dotkniętej długotrwałym bezrobociem - niski poziom wykształcenia osób długotrwale bezrobotnych - brak działań władz samorządowych pod kątem tworzenia infrastruktury sprzyjającej powstawaniu nowych miejsc pracy
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój programów i funduszy Unii Europejskiej - współpraca władz lokalnych i regionalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów długotrwale bezrobotnych - utworzenie CIS - możliwość współpracy w partnerstwie - szkolenia i warsztaty aktywizujące i - przekwalifikowujące wraz ze stażami zawodowym dla osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotne oraz zagrożonych wykluczeniem ze względu na bezrobocie 	<ul style="list-style-type: none"> - brak adekwatnych rozwiązań do potrzeb osób bezrobotnych, - rozwiązywania problemów w zakresie rozwoju rynku pracy i niwelowania negatywnych skutków bezrobocia - zjawisko dziedziczenia bezrobocia, - niekorzystne tendencje na rynku pracy związane z odpływem wykształconych mieszkańców poza teren gminy - zjawisko zatrudnienia nielegalnego tzw. „Praca na czarno” .

- praca wolontariacka osób bezrobotnych wynikająca z ożywienia gospodarczego	
Kwestia dzieci i młodzieży oraz rodziny	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - aktywna działalność pracowników służb społecznych oświaty i stowarzyszeń na rzecz pomocy dzieciom, młodzieży oraz rodzinom - zabezpieczenie dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, - wspieranie organizacji pozarządowych szkół, grup nieformalnych oraz innych instytucji w działaniach na rzecz dzieci, młodzieży oraz rodzin, - działanie wiejskich świetlic, w których organizowane są zajęcia kulturalno – rozrywkowe dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych, - współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z szkołami i innymi instytucjami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży - prowadzenie działań zapobiegających patologii społecznej i uzależnienia, w tym przeciwdziałanie przemocy w rodzinie - kampanie społeczne i projekty socjalne przygotowywane na rzecz dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> - brak wystarczających środków krajowych na realizację zadań pomocy społecznej - niewystarczające warunki do prowadzenia zajęć socjoterapeutycznych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie współpracy z placówkami, fundacjami, kościołami o zasięgu lokalnym i krajowym udzielającymi wsparcia dzieciom i młodzieży, - działania profilaktyczne jako metoda kształtowania postaw zapobiegających zagrożeniom społecznym - promowanie wspólnotowych i gminnych oddziaływań (aktywizacja środowiska lokalnego) - promowanie rodziny jako wartości w kształtowaniu osobowości każdego człowieka, - współpraca między szkołą a rodziną - programy profilaktyczne w szkołach - promowanie wolontariatu wśród młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> - zbyt małe środki z budżetu centralnego na opiekę nad dzieckiem i rodziną - zagrożenia funkcjonowania rodziny: rozpad więzi rodzinnych, uzależnienia, bezrobocie, przemoc w rodzinie itp. - niewielkie znaczenie organizacji pozarządowych w pracy na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży.
Kwestia osób niepełnosprawnych	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z innymi instytucjami, chęć pomocy z ich strony, - współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, - przedszkole z grupą integracyjną dla dzieci z niepełnosprawnością, - upowszechnianie w środowisku lokalnym pozytywnych wzorów, postaw filantropijnych i charytatywnych, - promowanie wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych - wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych, - Partnerstwo Lokalne na rzecz osób niepełnosprawnych, starszych i samotnych mieszkańców Gminy Zabłudów. 	<ul style="list-style-type: none"> - bariery architektoniczne, - brak ofert z bazą rehabilitacyjną, - brak rozwiązań krajowych odnośnie opieki nad dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną, - brak wystarczających środków finansowych na realizację zadań pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych w skali całego kraju
SZANSE	ZAGROŻENIA

<ul style="list-style-type: none"> - likwidowanie barier architektonicznych, - standaryzacja usług socjalnych dla osób niepełnosprawnych, - możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych, - możliwość pozyskiwania środków z Unii Europejskiej oraz innych środków pozabudżetowych, - wolontariat na rzecz osób niepełnosprawnych, - programy krajowe w zakresie pomocy dla osób niepełnosprawnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - izolacja osób niepełnosprawnych od społeczeństwa, - brak działań w zakresie upowszechniania problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw, - brak dostatecznego upowszechniania wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych wśród młodzieży.
Kwestia osób starszych	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - dobry dostęp do jednostek pomocy społecznej dla osób starszych, - organizacja pomocy dla osób starszych w formie usług opiekuńczych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, - kadra pomocy społecznej posiada profesjonalne przygotowanie w świadczeniu pomocy osobom starszym, - państwo oferuje różnorodne formy wsparcia dla osób starszych, - Partnerstwo Lokalne na rzecz osób niepełnosprawnych, starszych i samotnych 	<ul style="list-style-type: none"> - nieświadomość ludzi na temat funkcjonowania instytucji pomocowych, - bariery architektoniczne, - brak dostępności do domów pomocy społecznej typu: Dom Pobytu Dziennego, Środowiskowy Domu Samopomocy, hospicja, pensjonaty dla osób starszych, mieszkania chronione będących w zasobach gminy - wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym, - brak wystarczających środków na realizację zadań pomocy społecznej związanych z osobami starszymi, rozwiązania krajowe - mała ilość organizacji i instytucji pozarządowych zajmujących się problematyką osób starszych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - propagowanie idei wolontariatu na rzecz osób starszych, - organizowanie i współorganizowanie akcji profilaktycznych, - przeciwdziałanie patologiom społecznym związanych z okresem starości. 	<ul style="list-style-type: none"> - efekt starzejącego się społeczeństwa. - trudna sytuacja finansowa osób starszych. - zbyt mało szkoleń dla kardy realizującej zadania dla osób starszych. - zbyt mała powszechność wolontariatu wśród osób starszych i na rzecz osób starszych.
Kwestia osób bezdomnych	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - profesjonalna karda pomocy społecznej, - podejmowanie działań zapobiegawczych bezdomności, - informowanie osób bezdomnych o ich prawach i możliwościach uzyskania pomocy, - współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z innymi instytucjami, kościołami i stowarzyszeniami w zakresie przeciwdziałania bezdomności i pomocy osobom bezdomnym, - brak występowania problemu bezdomności na terenie gminy, występowanie pojedynczych przypadków osób bezdomnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - zbyt mała liczba kadry pomocy społecznej, - zbyt mała liczba organizacji, które mają wspierać osoby bezdomne, - niewystarczająca ilość placówek noclegowych dla osób bezdomnych na terenie województwa. - brak placówki dla osób bezdomnych w strukturach gminy
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - współpraca organizacji rządowych, pozarządowych, samorządowych oraz organizacji kościelnych, - dostrzeżenie problemów osób bezdomnych na poziomie ogólnokrajowym, - pomoc i wsparcie samorządu, - dostęp do programów rządowych przeciwdziałających bezdomności 	<ul style="list-style-type: none"> - brak społecznej akceptacji dla osób bezdomnych, - brak wiedzy i świadomości wśród społeczności o problemie bezdomności, - istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród osób bezdomnych na terenie kraju,
Kwestia rozwoju kadr i służb pomocy społecznej	

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - wysoki poziom kwalifikacji kadr systemu instytucjonalnego gminy, a przede wszystkim instytucji realizujących cele polityki społecznej, - umiejętność pozyskiwania środków zewnętrznych przeznaczonych na inicjatywy społeczne, w tym środki unijne, - dobra współpraca między jednostkami samorządu terytorialnego a instytucjami pomocy społecznej - wsparcie władz lokalnych w działaniach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - zbyt duża ilość zadań i obowiązków przypisywanych pracownikom socjalnym, - niewystarczająca liczba pracowników realizujących zadania pomocy społecznej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - szkolenia i kursy z zakresu nowych metod i technik pracy w pomocy społecznej, - konferencje, warsztaty, wymiany międzynarodowe jednostek samorządu terytorialnego różnych form i szczebli, a także organizacji pozarządowych, - realizowanie wspólnych projektów i programów z zakresu polityki społecznej podejmowanych przez partnerów lokalnych, - praktycy mający doświadczenie w pracy społecznej zatrudnieni w jednostkach samorządowych, organizacjach pozarządowych, a także teoretycy związani ze środowiskiem naukowym, - opracowanie, promocja i realizacja nowatorskich rozwiązań z zakresu polityki społecznej w obszarze lokalnym i regionalnym, - działania mające na celu przełamanie stereotypowego podejścia do rozwiązywania problemów społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - trudności w współpracy z innymi jednostkami pomocy społecznej czy prowadzonymi przez inne podmioty, - niewystarczająca ilość środków na finansowanie zadań pomocy społecznej.

5. CELE STRATEGICZNE na lata 2014 – 2022

Tabela 41. Cele strategiczne i program działania

Obszar	I. Bezrobocie i rynek pracy		
Cel strategiczny	1. Rozwój spójnego systemu wspierającego aktywność mieszkańców gminy Zabłudów		
Cel operacyjny	1.1. Przeciwdziałanie występowaniu zjawiska tzw. „etatowych bezrobotnych”		
Zadania do realizacji	Wskaźnik ewaluacji	Realizatorzy i partnerzy	Źródło finansowania
1.1.1. Wsparcie osób bezrobotnych w procesie zmiany (uzyskaniu dodatkowych kwalifikacji, kształceniu, w szczególności poprzez organizowanie szkoleń)	- liczba zorganizowanych szkoleń dla osób bezrobotnych, poszukujących pracy - liczba osób bezrobotnych, które wzięły udział w szkoleniach	- Powiatowy Urząd Pracy - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Lokalni przedsiębiorcy - Organizacje i stowarzyszenia pozarządowe	- środki krajowe - środki UE
1.1.2. Organizowanie akcji promujących aktywność zawodową	- liczba zorganizowanych akcji - liczba zorganizowanych spotkań, seminariów, konferencji, plakatów itp.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Powiatowy Urząd Pracy	- środki UE - budżet PUP - środki własne instytucji i organizacji
1.1.3. Wdrażanie narzędzi i instrumentów aktywnej integracji (w tym kontraktów socjalnych)	- liczba zastosowanych instrumentów i narzędzi aktywnej integracji (w tym kontraktów socjalnych) - liczba osób objętych oddziaływaniem	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Powiatowy Urząd Pracy	- budżet PUP - środki UE - budżet MOPS
1.1.4. Podejmowanie współpracy w zakresie upowszechniania informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, usłudze pośrednictwa pracy	- liczba zawartych porozumień/umów o współpracy	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Powiatowy Urząd Pracy - organizacje pozarządowe - fundacje	- budżet PUP
1.1.5. Udzielanie wsparcia finansowego	- liczba osób objętych oddziaływaniem wysokość udzielonej pomocy finansowej	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - organizacje pozarządowe	- budżet MOPS - środki własne i organizacji

Obszar	I. Bezrobocie i rynek pracy		
Cel strategiczny	1. Rozwój spójnego systemu wspierającego aktywność mieszkańców gminy Zabłudów		
Cel operacyjny	1.2. Przeciwdziałanie występowaniu zjawiska tzw. „etatowych bezrobotnych”		
Zadania do realizacji	Wskaźnik ewaluacji	Realizatorzy i partnerzy	Źródło finansowania
1.2.1. Promocja zatrudnienia subsydiowanego	- liczba osób skierowanych na prace społeczno-użyteczne, prace interwencyjne oraz roboty publiczne - liczba miejsc pracy utworzonych w	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Powiatowy Urząd Pracy	- budżet PUP - budżet gminy/MOPS

	ramach prac społeczno-użytecznych, prac interwencyjnych, robót publicznych		
1.2.2. Promocja przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych	- liczba osób, które otrzymały jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej	- Powiatowy Urząd Pracy	- budżet PUP - budżet gminy/MOPS
1.2.3. Zatrudnianie na staże zawodowe	- liczba osób skierowanych na staż zawodowy - liczba zawartych umów o podjęcie stażu zawodowego	- Powiatowy Urząd Pracy	- budżet PUP - budżet UE - budżet gminy/MOPS
1.2.4. Podejmowanie współpracy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z Powiatowym Urzędem Pracy (poprzez kontrakt typu B, prace społecznie - użyteczne) na rzecz osób bezrobotnych	- liczba zawartych porozumień pomiędzy MOPS a PUP - liczba osób objęta wsparciem w ramach zawartych porozumień	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Powiatowy Urząd Pracy	- budżet OPS - budżet PUP
1.2.5. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie organizacji szkoleń dla osób bezrobotnych	- liczba osób objętych oddziaływaniem	- Powiatowy Urząd Pracy - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- środki krajowe - budżet gminy/MOPS
1.2.6. Utworzenie Centrum Integracji Społecznej	Liczba szkoleń, uczestników, wskaźnik bezrobocia, ilość uczestników powracających na rynek pracy	- MOPS w Zabłudowie - ROPS w Białymstoku - PUP w Białymstoku	- budżet PUP - budżet UE - budżet gminy/MOPS

Obszar	I. Bezrobocie i rynek pracy		
Cel strategiczny	1. Rozwój spójnego systemu wspierającego aktywność mieszkańców gminy Zabłudów		
Cel operacyjny	1.3. Zwiększenie mobilności zawodowej osób po 50 roku życia oraz osób niepełnosprawnych		
Zadania do realizacji	Wskaźnik ewaluacji	Realizatorzy i partnerzy	Źródło finansowania
1.3.1. Organizowanie szkoleń dla osób bezrobotnych po 50 roku życia w zakresie zmiany profilu zawodowego i/lub uzyskania dodatkowych kwalifikacji zawodowych	- liczba szkoleń - liczba osób objętych zadaniem - liczba osób, które znalazły pracę pod wpływem działań	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Powiatowy Urząd Pracy	- budżet PUP - środki krajowe - środki UE
1.3.2. Organizacja akcji zachęcających do zatrudnienia osób po 50 roku życia oraz osób niepełnosprawnych	- liczba zorganizowanych akcji (spotkań, seminariów, konferencji, plakatów itp.)	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Powiatowy Urząd Pracy	- budżet PUP - środki krajowe - środki UE
1.3.3. Organizowanie akcji promujących aktywność zawodową osób po 50 roku życia oraz osób niepełnosprawnych	- liczba zorganizowanych akcji (spotkań, seminariów, konferencji, plakatów itp.)	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Powiatowy Urząd Pracy	- budżet PUP - środki krajowe - środki UE
1.3.4. Organizowanie staży zawodowych dla osób po 50 roku życia oraz osób niepełnosprawnych	- liczba zorganizowanych staży	- Powiatowy Urząd Pracy	- budżet PUP - środki krajowe - środki UE

Obszar	II. Przeciwdziałanie rozwojowi uzależnień i przemocy domowej		
Cel strategiczny	2. Kształtowanie postaw sprzyjających przeciwdziałaniu rozwojowi uzależnień i przemocy domowej		
Cel operacyjny	2.1 Zapobieganie uzależnieniom i stosowaniu przemocy w rodzinie oraz minimalizowanie skutków występowania tych zjawisk.		
Zadania do realizacji	Wskaźnik ewaluacji	Realizatorzy i partnerzy	Źródło finansowania
2.1.1. Prowadzenie działalności w zakresie profilaktyki uzależnień dla dzieci i dorosłych	- liczba osób uczestniczących w spotkaniach, warsztatach edukacyjnych - liczba podmiotów prowadzących zajęcia edukacyjne - liczba podjętych działań	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Policja - Przychodnia zdrowia	- Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Policja - Przychodnia zdrowia
2.1.2. Zaostrzenie kontroli w punktach sprzedaży alkoholu	- liczba wykonanych kontroli - liczba podmiotów, w których zauważono/zgłoszono przekroczenia uprawnień dot. sprzedaży alkoholu	- Policja - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
2.1.3. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych	- liczba osób korzystających z oferowanej pomocy - liczba podmiotów udzielających wsparcia	- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - punkty konsultacyjne ds. uzależnień - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- budżet gminy
2.1.4. Organizowanie akcji informacyjnych na temat dostępnych form pomocy dla ofiar i sprawców przemocy domowej	- liczba zorganizowanych akcji informacyjnych	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - placówki oświatowe - Policja - lokalne media	- budżet gminy - środki krajowe
2.1.5. Rozszerzenie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego wspierającego w rozwiązywaniu problemów na rzecz dziecka i rodziny.	- liczba posiedzeń zespołów - liczba posiedzeń grup roboczych	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Placówki oświatowe - Policja - Kuratorzy sądowi	- budżet OPS - środki instytucji
2.1.6. Akcja „STOP” marnotrawieniu środków przyznawanych przez pomoc społeczną.	- liczba rodzin objętych pomocą - liczba przeprowadzonych wyjazdów w ramach akcji	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Policja	- budżet OPS - środki własne instytucji i organizacji

Obszar	II. Przeciwdziałanie rozwojowi uzależnień i przemocy domowej		
Cel strategiczny	2. Kształtowanie postaw sprzyjających przeciwdziałaniu rozwojowi uzależnień i przemocy domowej		
Cel operacyjny	2.2 Objęcie ofiar i sprawców przemocy domowej funkcjonującym systemem pomocy społecznej		
Zadania do realizacji	Wskaźnik ewaluacji	Realizatorzy i partnerzy	Źródło finansowania
2.2.1. Organizowanie wsparcia specjalistycznego (psychologicznego,	- liczba osób objętych oddziaływaniem - liczba placówek i/lub osób	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	- budżet gminy - budżet powiatu

prawnego, itp.) dla ofiar i sprawców przemocy	zaangażowanych do udzielenia wsparcia ofiarom i sprawcom przemocy	- Punkt Konsultacyjny	- środki krajowe - środki UE
2.2.2. Organizowanie akcji pobudzających wrażliwość społeczności lokalnej na obserwowane akty przemocy oraz informujących o sposobach przeciwdziałania jej rozwojowi	- liczba zorganizowanych akcji, spotkań, prelekcji, konferencji, plakatów i innych form promocji i informacji	- Urząd Miejski / Gmina Zabłudów - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - placówki oświatowe - Policja - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- budżet gminy - budżet powiatu - środki krajowe - środki UE
2.2.3. Kontynuacja monitoringu przebiegu zmian w rodzinach obciążonych problemami przemocy	- liczba wykonanych wywiadów środowiskowych w ramach działań monitoringowych	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Policja	- budżet gminy - środki krajowe
2.2.4. Upowszechnianie dobrych wzorców rodziny	- liczba spotkań - liczba osób, które wzięły udział w spotkaniu	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Policja - placówki oświatowe	- budżet gminy - środki krajowe - środki własne instytucji i organizacji
2.2.5. Stosowanie procedury „Niebieskiej Karty”	- liczba osób objętych oddziaływaniem	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Policja - placówki oświatowe - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - służba zdrowia	- środki własne - instytucji i organizacji

Obszar	II. Przeciwdziałanie rozwojowi uzależnień i przemocy domowej		
Cel strategiczny	2. Kształtowanie postaw sprzyjających przeciwdziałaniu rozwojowi uzależnień i przemocy domowej		
Cel operacyjny	2.3 Podnoszenie poziomu wiedzy na temat uzależnień i przemocy domowej		
Zadania do realizacji	Wskaźnik ewaluacji	Realizatorzy i partnerzy	Źródło finansowania
2.3.1 Organizowanie akcji informacyjnych wśród dzieci i młodzieży na temat negatywnych skutków zachowań agresywnych oraz skutecznych sposobów przeciwdziałania zachowaniom agresywnym	- liczba zorganizowanych akcji, spotkań, prelekcji, konferencji, plakatów, informacje regionalnej prasie, itp.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Policja - placówki oświatowe	- budżet OPS - środki własne instytucji i organizacji - środki krajowe
2.3.2 Prowadzenie kampanii profilaktyczno-edukacyjnych na rzecz zapobiegania nadużywaniu alkoholu i środków psychoaktywnych w szczególności przez dzieci i młodzież	- liczba zrealizowanych kampanii - liczba podmiotów biorących udział w kampaniach	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Policja - placówki oświatowe - media lokalne - służba zdrowia	- budżet gminy - środki krajowe - środki UE
2.3.3 Organizowanie akcji informacyjnych na temat rozwoju uzależnień i przemocy domowej oraz	- liczba zorganizowanych akcji, spotkań, prelekcji, konferencji, plakatów i innych form promocji i informacji	- Urząd Miejski / Gmina Zabłudów - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - placówki oświatowe	- budżet gminy - budżet powiatu - środki krajowe

możliwości ich przewycięzania		- Policja - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- środki UE
-------------------------------	--	---	-------------

Obszar	II. Przeciwdziałanie rozwojowi uzależnień i przemocy domowej		
Cel strategiczny	2. Kształtowanie postaw sprzyjających przeciwdziałaniu rozwojowi uzależnień i przemocy domowej		
Cel operacyjny	2.4. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej związanej z zachowaniami asertywnymi, zahamowaniem zachowań agresywnych oraz spożywaniem substancji zmieniających świadomość z szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży		
Zadania do realizacji	Wskaźnik ewaluacji	Realizatorzy i partnerzy	Źródło finansowania
2.4.1. Organizowanie akcji propagujących zachowania sprzyjające trzeźwemu życiu i konstruktywnemu pokonywaniu trudności życiowych	- liczba zorganizowanych akcji, spotkań, prelekcji, konferencji, plakatów i innych form promocji i informacji	- Urząd Miejski / Gmina Zabłudów - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - placówki oświatowe - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- budżet gminy - środki UE
2.4.2. Organizowanie akcji informacyjnych wśród społeczności lokalnej z uwzględnieniem środowiska szkolnego na temat negatywnych skutków zachowań agresywnych oraz skutecznych sposobów przeciwdziałania zachowaniom agresywnym	- liczba zorganizowanych akcji, spotkań, prelekcji, konferencji, plakatów i innych form promocji i informacji	- Urząd Miejski / Gmina Zabłudów - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - placówki oświatowe - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- budżet gminy - środki krajowe - środki UE
2.4.3. Organizowanie akcji informacyjnych na temat szkodliwości środków zmieniających świadomość zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży	- liczba zorganizowanych akcji, spotkań, prelekcji, konferencji, plakatów i innych form promocji i informacji	- Urząd Miejski/Gmina Zabłudów - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - placówki oświatowe - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- budżet gminy - środki krajowe - środki UE
2.4.4. Organizowanie akcji uwrażliwiających społeczność lokalną na problem używania alkoholu przez dzieci i młodzież oraz informujących o skutecznych sposobach reagowania na obserwowane akty używania substancji zmieniających świadomość przez dzieci i młodzież	- liczba zorganizowanych akcji, spotkań, prelekcji, konferencji, plakatów i innych form promocji i informacji	- Urząd Miejski/Gmina Zabłudów - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - placówki oświatowe - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- budżet gminy - środki krajowe - środki UE

Obszar	III. Redukowanie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego		
Cel strategiczny	3. Aktywizacja i integracja osób ubogich oraz grup zagrożonych wykluczeniem społecznym		
Cel operacyjny	3.1 przeciwdziałanie zjawisku ubóstwa jako podstawowego czynnika przyczyniającego się do wykluczenia społecznego		
Zadania do realizacji	Wskaźnik ewaluacji	Realizatorzy i partnerzy	Źródło finansowania
3.1.1. Udzielanie pomocy materialnej osobom i rodzinom ubogim zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, uchwałami rady miejskiej itp.	- liczba osób / rodzin objętych pomocą	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- środki krajowe - budżet MOPS
3.1.2. Diagnozowanie potrzeb i możliwości wsparcia grup zagrożonych wykluczeniem	- liczba osób / rodzin objętych pomocą	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- środki krajowe - budżet MOPS
3.1.3. Organizowanie warsztatów w zakresie umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	- liczba zorganizowanych warsztatów - liczba rodzin korzystających z pomocy	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- środki krajowe - budżet MOPS - budżet gminy
3.1.4. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez działalność wiejskich świetlic środowiskowych, zajęć pozalekcyjnych, kolonii wakacyjnych, imprez lokalnych dla dzieci i młodzieży itp.	- liczba zrealizowanych projektów - liczba uczestników	- Miejski Ośrodek Animacji Kultury - placówki oświatowe - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - organizacje pozarządowe - fundacje	- budżet gminy - środki UE - środki organizacji, fundacji
3.1.5. Rozwijanie programów służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb rodzin ubogich a w szczególności dzieci z tych rodzin – dożywianie w szkołach, zbiórki żywności, wypoczynek wakacyjny itp.	- liczba osób / rodzin korzystających z pomocy - ilość udzielonej pomocy	- Urząd Miejski / Gmina Zabłudów - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - placówki oświatowe	- budżet gminy - środki krajowe - środki UE - budżet MOPS
3.1.6. Akcja „STOP” marnotrawieniu środków przyznawanych przez pomoc społeczną.	- liczba rodzin objętych pomocą - liczba przeprowadzonych wyjazdów w ramach akcji	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Policja	- budżet MOPS - środki własne instytucji i organizacji

Obszar	III. Redukowanie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego		
Cel strategiczny	3. Aktywizacja i integracja osób ubogich oraz grup zagrożonych wykluczeniem społecznym		
Cel operacyjny	3.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych, niepełnosprawnych i samotnych		
Zadania do realizacji	Wskaźnik ewaluacji	Realizatorzy i partnerzy	Źródło finansowania
3.2.1. Działania lokalne na rzecz	- liczba uczestników	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- budżet MOPS

niepełnosprawnych, starszych i samotnych mieszkańców Gminy Zabłudów w tworzeniu wspólnych projektów na rzecz społeczności lokalnej.	- liczba zrealizowanych projektów	- Miejski Ośrodek Animacji Kultury - członkowie partnerstwa lokalnego - organizacje pozarządowe	- środki krajowe - środki UE - wsparcie partnerów lokalnych
3.2.2. Działalność kulturalna w tym wspieranie amatorskiego ruchu artystycznego	- liczba członków - liczba zorganizowanych akcji, warsztatów, koncertów, szkoleń, przedstawień itp.	- Miejski Ośrodek Animacji Kultury - placówki oświatowe - organizacje pozarządowe - partnerzy	- budżet gminy - środki krajowe - środki UE - budżet MOPS
3.2.3. Promowanie rodzin wielopokoleniowych	- liczba wspartych projektów	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Miejski Ośrodek Animacji Kultury - placówki oświatowe - organizacje pozarządowe	- budżet gminy - środki krajowe - środki UE
3.2.4. Rozwój wolontariatu świadczonego na rzecz osób starszych, niepełnosprawnych i samotnych, a także wolontariatu świadczonego przez osoby starsze i niepełnosprawne na rzecz społeczności lokalnej	- liczba wolontariuszy - liczba wspartych projektów	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - placówki oświatowe - organizacje pozarządowe - Miejski Ośrodek Animacji Kultury	- budżet gminy - budżet MOPS - środki krajowe - środki UE
3.2.5. Wspieranie działań propagujących integrację osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym ze społecznością lokalną (organizowanie imprez, spotkań)	- liczba uczestników - liczba imprez i spotkań	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - placówki oświatowe - organizacje pozarządowe - Miejski Ośrodek Animacji Kultury	- budżet gminy - środki krajowe - środki UE
3.2.6. Tworzenie warunków wychodzenia z bezdomności i zapobieganie przechodzenia osób ubogich w stan bezdomności.	- liczba osób objętych oddziaływaniem	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Gminy	- budżet gminy - budżet MOPS - środki krajowe - środki UE

Obszar	IV. Rozwój aktywnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną		
Cel strategiczny	4. Kształtowanie postaw prospołecznych oraz wzmacnianie wsparcia dla rodziny.		
Cel operacyjny	4.1 Usprawnianie funkcjonowania systemu rodzinnego		
Zadania do realizacji	Wskaźnik ewaluacji	Realizatorzy i partnerzy	Źródło finansowania
4.1.1. Organizowanie grup wsparcia, grup samopomocowych dla rodziców i opiekunów borykających się z problemami wychowawczymi i opiekuńczymi.	- liczba zorganizowanych grup - liczba osób objętych oddziaływaniem	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- budżet MOPS - środki krajowe
4.1.2. Działanie Zespołu Interdyscyplinarnego wspierającego w rozwiązywaniu problemów na rzecz	- liczba posiedzeń Zespołu - liczba osób objętych oddziaływaniem	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - kuratorzy rodzinni i społeczni - psychologowie i pedagodzy szkolni	- budżet MOPS - budżet gminy - środki krajowe

dziecka i rodziny.		- dzielnicowi - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- środki własne instytucji i organizacji
4.1.3. Prowadzenie punktu mediacyjnego	- liczba przeprowadzonych mediacji - liczba osób objętych oddziaływaniem	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- budżet gminy
4.1.4. Tworzenie programów i kampanii społecznych podnoszących kompetencje opiekuńczo-wychowawcze rodziców.	- liczba utworzonych programów - liczba osób objętych programem	- Placówki oświatowe - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- budżet gminy - środki krajowe - środki UE
4.1.5. Kontynuacja poradnictwa prawnego, psychologicznego i terapeutycznego.	- liczba osób objętych oddziaływaniem	- placówki oświatowe - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- budżet gminy - środki krajowe - środki UE
4.1.6. Akcja „STOP” marnotrawieniu środków przyznawanych przez pomoc społeczną.	- liczba rodzin objętych pomocą - liczba przeprowadzonych wyjazdów w ramach akcji	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Policja	- budżet MOPS - środki własne instytucji i organizacji
4.1.7. Współpraca ze szkołami w zakresie diagnozowania potrzeb dzieci i młodzieży zagrożonych marginalizacją.	- liczba dzieci i młodzieży objętych oddziaływaniem	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - placówki oświatowe	- środki własne instytucji i organizacji - budżet MOPS
4.1.8. Pomoc dzieciom z rodzin zagrożonych pozbawieniem lub ograniczeniem władzy rodzicielskiej poprzez wprowadzenie pracy asystenta rodziny.	- liczba rodzin objętych oddziaływaniem - liczba asystentów rodziny	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- budżet MOPS - środki UE - środki krajowe

Obszar	IV. Rozwój aktywnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną		
Cel strategiczny	4. Wzmacnianie wsparcia dla rodziny oraz kształtowanie postaw prospołecznych.		
Cel operacyjny	4.2. Przeciwdziałanie problemom wychowawczym z dziećmi i młodzieżą		
Zadania do realizacji	Wskaźnik ewaluacji	Realizatorzy i partnerzy	Źródło finansowania
4.2.1. Tworzenie programów, kampanii społecznych i informacyjnych podnoszących kompetencje psychospołeczne rodziców.	- liczba zorganizowanych programów - liczba osób objętych oddziaływaniem	- placówki oświatowe - Policja - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- budżet gminy - budżet MOPS - środki własne jednostek - środki krajowe
4.2.2. Tworzenie programów podnoszących kompetencje psychospołeczne dzieci i młodzieży.	- liczba zorganizowanych spotkań - liczba osób objętych	- placówki oświatowe - organizacje pozarządowe, fundacje - świetlice środowiskowe	- budżet gminy - środki własne instytucji i organizacji
4.2.3. Systematyczna praca socjalna z rodziną.	- liczba rodzin objętych pomocą	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- środki MOPS

Obszar	IV. Rozwój aktywnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną		
Cel strategiczny	4. Wzmacnianie wsparcia dla rodziny oraz kształtowanie postaw prospołecznych.		
Cel operacyjny	4.3. Zwiększenie aktywności społecznej i wzmacnianie więzi społecznych w Gminie Zabłudów		
Zadania do realizacji	Wskaźnik ewaluacji	Realizatorzy i partnerzy	Źródło finansowania
4.3.1. Organizowanie akcji i kampanii społecznych promujących znaczenie więzi społecznych.	- liczba zorganizowanych spotkań, prelekcji, konferencji oraz innych form promocyjnych	- placówki oświatowe - Policja	- środki krajowe - środki własne instytucji i organizacji
4.3.2. Organizowanie akcji i kampanii społecznych promujących aktywność społeczną.	- liczba zorganizowanych spotkań, prelekcji, konferencji oraz innych form promocyjnych - liczba osób objętych oddziaływaniem	- placówki oświatowe - Policja - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Urząd Miejski / Gmina Zabłudów - Miejski Ośrodek Animacji Kultury	- środki krajowe - środki własne instytucji i organizacji - budżet gminy - budżet MOPS
4.3.3. Upowszechnienie informacji o społecznych inicjatywach mieszkańców Gminy Zabłudów.	- liczba zorganizowanych spotkań, prelekcji, konferencji i innych form promocji	- Urząd Miejski / Gmina Zabłudów - lokalne media - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- środki krajowe - środki własne instytucji i organizacji - budżet gminy - budżet MOPS
4.3.4. Organizowanie imprez, spotkań, warsztatów międzypokoleniowych w tym organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin oraz organizacja wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych.	- liczba zorganizowanych spotkań, imprez i warsztatów międzypokoleniowych - liczba osób objętych wsparciem	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - placówki oświatowe - Miejski Ośrodek Animacji Kultury - Urząd Miejski / Gmina Zabłudów - organizacje pozarządowe	- środki krajowe - środki własne instytucji i organizacji - budżet gminy - budżet MOPS
4.3.5. Promocja wolontariatu na rzecz społeczności lokalnej.	- liczba wolontariuszy - liczba akcji wolontaryjnych	- placówki oświatowe - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Miejski Ośrodek Animacji Kultury	- środki krajowe - środki UE - środki własne instytucji i organizacji - budżet MOPS

6. MISJA GMINNEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE ZABŁUDÓW.

Misja to określenie działań podejmowanych przez władze lokalne, samorząd, instytucje publiczne oraz organizacje pozarządowe wraz ze wszystkimi mieszkańcami Gminy Zabłudów.

Działania te zmierzają do optymalnego rozwoju gminy. Analiza dotychczasowego rozwoju gminy, ocena uwarunkowań zewnętrznych oraz przeprowadzone konsultacje społeczne z mieszkańcami gminy wskazują na potrzebę sformułowania następujących misji, które precyzują kierunki rozwoju:

- Stworzenie zintegrowanego systemu wsparcia zapewniającego godne warunki do życia i rozwoju mieszkańców Gminy Zabłudów w sferze zawodowej, ekonomicznej i społecznej poprzez przeciwdziałanie uzależnieniom, bezrobociu oraz zjawisku ubóstwa i wykluczenia społecznego.
- Podejmowanie długotrwałych, zintegrowanych działań rozwojowych w sferze społecznej i wdrażania rozwiązań systemowych, programów lokalnych oraz korzystanie z programów finansowanych z funduszy Unii Europejskiej, w tym Europejskiego Funduszu Społecznego.
- Stworzenie odpowiednich warunków i poziomu życia mieszkańcom Gminy Zabłudów to kluczowe zadanie władz Gminy Zabłudów. Poprawa warunków życia społeczności lokalnej polegać ma nie tylko na pomocy materialnej, ale przede wszystkim w dużej mierze na stworzeniu możliwości i warunków do rozwoju we wszystkich dziedzinach życia.
- Bardzo ważnym aspektem misji Gminy są działania na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, w szczególności dzieci i młodzieży. Diagnoza i analiza sytuacji Gminy Zabłudów wraz z przeprowadzonymi rozmowami w ramach konsultacji z mieszkańcami gminy, pozwoliły na wyodrębnienie czterech obszarów działania.

Obszary działania:

- I. Bezrobocie i rynek pracy
- II. Przeciwdziałanie rozwojowi uzależnień i przemocy domowej
- III. Redukowanie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego
- IV. Rozwój aktywnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną

6.1. Wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Zabłudów na lata 2014 - 2022

Skuteczne wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Zabłudów, która zakłada realizację działań w różnych obszarach i przez różne instytucje i organizacje działające na polu pomocy społecznej, wymaga odpowiedniej koordynacji oraz systematycznej oceny i aktualizacji.

Monitoring jest stałą oceną stopnia osiągnięcia rezultatów ilościowych oraz jakościowych. Monitoring umożliwia ocenę stanu realizacji poszczególnych działań poprzez kontrolę ich odpowiedniego wykonania w czasie oraz osiąganie określonych wskaźników. Warto poddawać realizację Strategii systematycznej i konstruktywnej ewaluacji.

Monitoring Strategii powinien być realizowany systematycznie w oparciu o sprawozdawczość instytucji zaangażowanych w realizację działań. Monitoring dostarczy materiałów do ewaluacji strategii. Ewaluacja zaś pozwoli na ocenę realizacji Strategii wg przyjętych kryteriów (skuteczności, efektywności, odpowiedniości, użyteczności oraz długotrwałości – perspektywiczności), a także poprzez mierzalność wskaźników.

Realizacja strategii będzie monitorowana w oparciu o założone wskaźniki monitoringu, w tym:

w obszarze ludności – np. liczba klientów pomocy społecznej, powody korzystania z pomocy społecznej, formy udzielonej pomocy; liczba programów, projektów i kampanii społecznych przyjętych do realizacji ilość środków finansowych przeznaczonych na poszczególne działania zaplanowane w Strategii.

Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, Urzędu Miejskiego w Zabłudowie, jednostek organizacyjnych gminy, Komisariatu Policji w Michałowie, Komendy Miejskiej w Białymstoku, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białymstoku, Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku, a także ze sprawozdań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zabłudowie, sprawozdań z realizacji gminnych projektów i programów.

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków (obszarów) działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku zmiany regulacji prawnych bądź też narastaniu niektórych problemów społecznych. Ocena zaplanowanych działań powinna obejmować następujące elementy:

- PILNOŚĆ – czy realizacja zadania jest wymagana przepisami prawa
- WPŁYW NA ROZWÓJ SPOŁECZNY GMINY – jak duży jest wpływ zadania na rozwój społeczny mieszkańców gminy

- DOŚWIADCZENIE W REALIZACJI DZIAŁAŃ – czy działanie jest przedsięwzięciem nowym, czy kontynuacją pewnych projektów i programów
- POWSZECHNOŚĆ – jak szeroka jest grupa osób, na które działanie ma wpływ
- DOSTĘPNOŚĆ ŚRODKÓW NA REALIZACJĘ – czy istnieje możliwość finansowania działania, czy jest możliwe finansowanie przedsięwzięcia ze środków zewnętrznych
- AKCEPTACJA SPOŁECZNA – czy realizacja działań jest akceptowana przez lokalną społeczność .

Aby realizować zaplanowane działania niezbędna jest dokładna identyfikacja partnerów – instytucji i organizacji, które posiadają potencjał merytoryczny i organizacyjny niezbędny do realizacji działań strategicznych. Warto również zapewnić akceptację społeczną dla realizowanych działań poprzez współpracę z podmiotami gospodarki, sektorem organizacji pozarządowej oraz poprzez informowanie o postępach w realizacji strategii mieszkańców gminy również za pośrednictwem lokalnych mediów.

6.2. Uwarunkowania realizacyjne w trakcie procesu wdrożeniowego strategii.

Organizacja systemu pomocy społecznej w Gminie Zabłudów jest dostosowana do alternatywnych potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełniania o nowe rozwiązania. Cele strategiczne i kierunki działań sformowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Zabłudów zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami działającymi w obszarze pomocy społecznej.

W myśl ustawy o pomocy społecznej, działania podejmowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zabłudowie powinny doprowadzić, w miarę możliwości do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Zaspokajanie wszystkich potrzeb klientów pomocy społecznej może wprowadzić ich w stan wyuczonej bezradności i pozbawić motywacji do podejmowania wysiłku związanego z wyprowadzaniem z bezrobocia, bezdomności czy uzależnienia.

W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na:

- a) wzmocnienie postaw aktywnych
- b) wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej
- c) partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu reintegracji społecznej i zawodowej osób z problemami społecznymi.

Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wymienionymi działaniami i w zależności od pozyskanych środków finansowych.

Strategia jest dokumentem otwartym, w związku z tym będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym z zmieniającą się rzeczywistością społeczno – ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami gminy i wymogami prawa.

Zgodnie z celami głównymi niniejszej strategii, jej realizacja powinna przyczynić się do poprawy jakości życia wszystkich mieszkańców Gminy Zabłudów, ze szczególnym uwzględnieniem osób uzależnionych, ubogich oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Koordynatorem Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zabłudowie.

6.3. Aspekty finansowania i monitoring strategii

Źródłem finansowania zadań wynikających z Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Zabłudów na lata 2014 - 2022 będą środki finansowe z budżetu Gminy Zabłudów, środki programów finansowanych z funduszy Unii Europejskiej, w tym Europejskiego Funduszu Społecznego, a także środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji zadań Strategii.

Monitoringiem i ewaluacją objęte będą postępy w realizacji Strategii na dwóch poziomach: poszczególnych zadań i projektów oraz celów operacyjnych i strategicznych. Monitoring prowadzony będzie jako:

- monitoring wskaźnikowy – w oparciu o oczekiwane wskaźniki osiągnięć
- monitoring społeczny – na podstawie wyników badania opinii, w szczególności poprzez konsultacje społeczne.

Poziom osiągnięcia każdego celu operacyjnego będzie mierzony raz na dwa lata poczynając od 2015 roku, a poszczególnych zadań i projektów realizacyjnych na koniec każdego roku kalendarzowego.

Istotny element systemu monitorowania stanowić będzie sporządzanie sprawozdania z rocznego planu realizacyjnego wraz ze wskazaniem zadań zrealizowanych, zrealizowanych częściowo i nierozpoczętych oraz identyfikacją przyczyn problemów i prezentacją propozycji ich przewyciężenia. Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą źródła statystyki państwowej (GUS) na poziomie gminy. Poza tym bazę tą będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i organizacji, grup środowiskowych biorących udział w programach związanych z poszczególnymi celami realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zabłudów. Dodatkowo dane uzyskane dzięki wykorzystaniu ankiet oraz szerokiego udziału mieszkańców służyć będą ocenie realizacji oraz uaktualnieniu zapisów strategii. Częstotliwość pomiaru, a także raporty wskaźników ustalone będą w zależności od ich kategorii.

Wskaźniki ewaluacyjne

Jednym z podstawowych instrumentów umożliwiającym przeprowadzenie monitoringu i ewaluacji i uzyskanie wiarygodnych wyników będą wskaźniki pomiaru osiągnięć celów wytyczonych przez strategię. Wskaźnik może być zdefiniowany jako pomiar celu, który ma zostać osiągnięty, zaangażowanych środków, otrzymanego efektu, miernika jakości lub zmiennej wynikającej z kontekstu. Rozróżniamy następujące rodzaje wskaźników:

1 - wskaźniki zasobów – przedstawiają informacje o środkach finansowych, rzeczowych oraz zasobach ludzkich, które są wykorzystywane do wdrożenia danego zadania/ projektu; w ujęciu tym wskaźniki te odnoszą się do wielkości alokacji budżetowych na danym poziomie pomocy; np. liczba dni pracy ekspertów czy koszt budowy mieszkania socjalnego;

2 - wskaźniki wyników, odnoszą się do bezpośrednich konsekwencji działań zadania/ projektu – oddziałujących na bezpośrednich beneficjentów; wskaźniki te mogą mieć charakter fizyczny (np. liczba osób przeszkolonych) lub finansowy (zmniejszenie kosztów leczenia);

3 - wskaźniki oddziaływania, odnoszą się do konsekwencji zadania/ projektu (zamierzonych i niezamierzonych, pozytywnych i negatywnych) wykraczających poza efekty bezpośrednie – krótkoterminowe; można wyróżnić dwa rodzaje oddziaływania:

a) oddziaływanie bezpośrednie – efekty, które pojawiają się po pewnym upływie czasu, ale są bezpośrednio związane z podjętymi działaniami i beneficjentami bezpośrednimi;

b) oddziaływanie pośrednie – wszystkie inne rodzaje efektów – niezamierzone przez daną interwencję lub wynikające z niej działania. (Przykłady wskaźników oddziaływania, to np. spadek stopy bezrobocia w regionie w wyniku realizacji programu szkoleniowego, wzrost liczby przedsiębiorstw w wyniku działania sieci wsparcia biznesu itd.).

Wskaźnikami oceny monitorowania celów strategicznych i szczegółowych Strategii będą np:

- wymierne ilości powstałych i zmodernizowanych obiektów i infrastruktury dla funkcjonowania instytucji i organizacji istotnych w rozwiązywaniu problemów społecznych;

- ilość zlikwidowanych barier architektonicznych;

- ilość uruchomionych działalności gospodarczych;

- ilość stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych;

- utworzenie Centrum Integracji Społecznej;

- liczba osób mających problemy opiekuńczo – wychowawcze, którym skutecznie udzielono pomocy;

- liczba osób uchronionych przed przemocą w rodzinie;

- liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe;

- ilość zorganizowanych kampanii na rzecz profilaktyki antyalkoholowej i antynarkotykowej oraz liczba osób, do których dotarły materiały i ulotki informujące o zagrożeniu związanym z tymi patologiami w ramach systemu sieciowej pomocy;
- liczba atrakcji (zajęć, imprez, itp.) organizowanych, głównie dla dzieci i młodzieży, mających na celu rozwój zainteresowań oraz promocję zdrowego stylu życia; procentowy wzrost mieszkańców zadowolonych z jakości życia w gminie.

4

Zgodnie z założeniami niniejszej Strategii prace zespołu monitorującego jej realizację odbywać się będą nie rzadziej niż raz na dwa lata w składzie określonym w zarządzeniu Burmistrza Zabłudowa nr VI/297/2013. Z obrad zespołu monitorującego zostanie przedstawiony Burmistrzowi Zabłudowa protokół ze stanu realizacji Strategii, kierunków zmian, modyfikacji celów oraz bieżących wskaźniki z realizacji zadań na dany rok.